

Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа» с. Куратово

Согласована
Экспертной комиссией.
Протокол № 1 от « 26 » 08.2020 г.
Председатель экспертной комиссии
Вострогина Костромина Н.И.

Утверждаю:
Директор школы Мишарина В.П.
Приказ № 142 от 27.08.2020 г.

**РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОГО ПРЕДМЕТА
«РОДНОЙ ЯЗЫК КОМИ»**

Основного общего образования
Срок реализации программы: 5 лет

Составитель: Ульянова В.Н., учитель
коми языка и литературы

с. Куратово, 2020 г.

Чужан кыв (коми) велӧдӧмлы учебнӧй планын индӧма:

1. Велӧдӧмын тшупӧдъяс

Чужан кыв (коми) велӧдӧмлы учебнӧй планын индӧма:

5 класс-2 час

6 класс-1 час

7-9 классъяс-2 час

Коми грамматикаысь темаяс велӧдӧм да сёрни сӧвмӧдан час лыд
(тематическӧй план)

Велӧдан юкӧнъяс	5 кл	6 кл	7 кл	8 кл	9 кл	Ставыс
<i>Кыв йылысь тӧдӧмлунъяс</i>	1	1	1	1	3	7
<i>Текст. Сёрни. Сёрни стильяс</i>	5	2	5	4	6	22
<i>Лексика да фразеология</i>	2					5
		3				
<i>Морфология</i>		21	48			69
<i>Кыв состав. Кыв артмӧм</i>	16					16
<i>Фонетика, графика, орфография</i>	16					16
<i>Синтаксис, пунктуация</i>	14			46	39	99
<i>Сёрни сӧвмӧдӧм</i>	6	7	11	17	15	56
<i>Тӧдӧмлун-кужӧмлун вынсьӧдӧм</i>	10	1	5	2	5	23
Ставыс	70	35	70	70	68	313

Чужан кыв(коми) велӧдан сюрӧс

Школаын чужан кыв велӧдӧмыс подуласьӧ кыв йылысь наука вылӧ, лӧсялӧ кыв наукаын выль восьтӧмторъяслы, стӧчмӧдӧмторъяслы.

Ӧнія чужан кыв (коми) грамматикаысь школаын велӧдсьӧны татшӧм юкӧнъяс: фонетика да графика, морфология да орфография, лексика да фразеология, синтаксис да пунктуация. Грамматикасӧ велӧдӧгӧн ыджыд тӧдчанлуныс вомгора да гижӧд сёрни сӧвмӧдан, текст да сёрни стильяс вылын уджъяслӧн. Ставсикас уджыс вӧчсьӧ грамматика темаяскӧд топыда

йитчөмөн. Быд классын артыштöма велöдны-сöвмöдны челядь арлыдлы лöсялан мында тöдöмлун-кужöмлун, медым школа помалігөн велöдчысь ас кежсьыс бура вöдитчис босьтöм тöдöмлуннас, вермис петкöдлыны уджын ассьыс кужöмлунсö, писькöслунсö да сямсö. Тайö: а) сёрни кывзöм-гöгөрвоём, сёрнитны, лыддысьны, гижны кужöм; б) чужан кыв система тöдöм, кыв система гöгөрвоём; коми кыв наукалысь юкөнъяс тöдöм, наука боксянь кыв туявны кужöм; в) чужан кыв пыр коми йöзлысь, финн-йöгра войтырлысь олан туй, история, культура йылысь тöдмалöм да водзö ассьыс тöдöмлунсö сöвмöдöм.

Классъяс сертиыс велöдан темаяссö юклöма :

- быд классын эм «Кыв йылысь тöдöмлунъяс», «Текст. Сёрни. Сёрни стильяс» темаяс вылö часъяс;

- öткымын грамматика юкөн пыртöма велöдны тшупöдъясөн: «Лексика да фразеология» – 5-öд да 6-öд классъясын, «Синтаксис да пунктуация» – 5-öдын да 8-öд – 9-öд классъясын, «Кыв артмöм» – 5-öд классын, 6-öд да 7-öдын кывсикасьяс велöдігөн;

- 5-öд классö пыртöма велöдны фонетика да графика, лексика да фразеология (юкөн), кыв артмöм, орфография, синтаксис да пунктуация;

- 6-öд да 7-öд классъясын урчитöма велöдны морфология. 6-öд класслы пыртöма темаяс: лексика, эмакыв, кывберд, лыдакыв, нимвежтас; 7-öд класслы – кадакыв, кадакыв формаяс, кадакывберд, отсаян кывсикасьяс, междометие; «Морфология» юкöнысь тöдöмлунсö вынсьöдöма и 8-9 классъясын;

- 8-9 классъяс велöдöны синтаксис да пунктуация, сёрни стильяс. 8-öд класса велöдчысьяс тöдмасьöны кывтэчасөн да прöстöй сёрникузяөн: кык состава, öти состава, öтсыма юкöдъяса, пыртана кывъяса, торйöдöм содтана юкöдъяса, шыöдчöмъяса, веськыд сёрниа;

- 9-öд классын велöдöны сложнöй тэчаса сёрникузяяс: сложносочинённöй, сложноподчинённöй, союзтöм, уна сикас йитöда

сложной сёрникузяс. 9-өд классын жö паськыда велöдсьöны «Кыв йылысь» да «Сёрни стильяс йылысь» темаяс.

Виччысяна бöртасьяс

(Планируемые результаты)

Велöдан выль стандарт (ФГОС) серти велöдчысьяслысь виччысяна тöдöмлун-кужанлунсö (бöртассö) торйöдöма сикасьяс вылö: а) *быд торъя мортлы лöсяланаяс* (личностной УУД), б) *уна мукöд предмет велöданноглы лöсяланаяс* (метапредметной УУД), в) *велöдан предметлы (коми кывлы) лöсяланаяс* (предметной УУД).

Быдторъя мортлы лöсялана удж сикасьяссысь (личные УУД)
велöдчысьлөн лоас позянлун бура вежöртöмөн петкöдлыны асьыс кужанлунсö, сямсö, этшсö:

- лыддыны гөлöс вежлалöмөн, пунктуация пасьяс пыдди пуктöмөн, став сёрни шыяс ясыда шуалöмөн, лыддянторсö вежöртöмөн-гөгöрвоöмөн, логической ударение тöдчöдöмөн;
- ашшöра тöдмавны тöдтöм кывъяслысь вежöртассö;
- лыддысьны, мöвпавны лыддьöм небöг сертиыс, донъявны сійöс, сёрнитны авторыскöд;
- небöг лыддьöм бöрын юксьыны аслас сьölöмкылöмъясөн, ловруөн;
- аддзыны да гөгöрвоны мичлун: ывлаысь, кылана шыясысь, йöз сёрниысь, лыддян небöгысь, а сідзжö зільны бурмöдны-мичмöдны асьыс сёрнисö, сöвмöдны сёрнитан сямсö;
- кывны асьсö чужан му, чужан кыв радейтысь мортөн, пыдди пуктыны йöзкостса оланног, культура;
- кöсйöмөн унджык тöдны чужан кыв йылысь, велöдны сійöс пыдіджыка;
- вежöртöмөн, гөгöрвоöмөн сёрнитны да гижны, кывкутны ас вöчöм быд уджысь.

Уна предмет велөданноглы лөсялана уджъяс (метапредметные УУД).

Велөдчысь төдө өткодя да өткодтор вөчан быд уроклы лөсялана удж сикасъяс (*регулятивные УУД*). Сылөн лоас позянлун:

- пуктыны уджмог, төдчөдны тема;
- лөсьөдны удж вөчан план;
- ашшөра уджавны лөсьөдөм план серти, орччөдны вөчөмторсө пуктөм могъясыскөд, веськөдны шыбөляссө;
- донъявны ассыыс да ёртъясыслысь вөчөмторсө, висътавны, тырвыйө-ө гөгөрвоёма да кутшөм ногөн вөчөма уджсө (удж донъялан тшупөдъяс йывсыыс сёрнитчөны велөдыськөд).

Төдөмлун босьтөгөн өткодтор вөчан да өтнога вөдитчан удж сикасъясысь (*познавательные УУД*) ас төдөмлун да кужөмлун мындаыс кужас:

- лыддыны быдсикас текст;
- аддзыны, торйөдны, төдчөдны текстысь, лист бокысь колана юкөн: серпас, схема, таблица, правилө;
- вежны өти ногөн вөзйөм юөр мөдторйөн, шуам: текст серти лөсьөдны план, серпас, таблица, схема да мукөдтор либө мөдарө;
- вөдитчыны кывкудъясөн, отсөг сетан небөгъясөн;
- туявны да аддзыны өтувъялун, торйөдтөмлун;
- орччөдны да аддзыны йитөдъяс, торъялөмъяс;
- мөвпавны, мөвпалөмөн сёрнитны, висътавны ассыыс мөвпъяссө.

Велөдчысьлөн сөвмас-озырмас кыввор, сёрни, сёрни этш (*коммуникативные УУД*). Сылөн лоө позянлун:

- бура вежөртны, ас пырыс нуөдны чужан кывъя сёрнилысь коланлунсө; донъявны коми сёрнилысь паськалөмсө, өнiя кадө сыөн вөдитчөмсө;
- төдны коми кывлысь төдчанлунсө финн-угор йөз котырса мукөд кывъяс пиын;
- сёрнитны литературнөй кыв нормаяс вылө подуласьөмөн;

- вöдитчыны сёрниын лексическöй, морфологическöй, синтаксическöй синонимъясöн;
- сёрнитны мöвпьяс öта-мöдыскöд логическöя йитöмөн;
- орччöдны-öткодявны фактъяс, мöвпавны, кывкöртавны, сетны дон;
- сьöрсьöн-бöрсьöн висьтавны ас кежысь лыддьöмтор, кывзöмтор, аддзылöмтор йылысь;
- бура гöгöрвоны сёрнитысь ёртсö, сетны колана вочакыв: нбылыд либö паныд; донъявны ёртыслысь мöвпьяссö, содтыны колана юöртöмъяс;
- коми сёрни этикет тöдöмөн пырöдчыны сёрниöн йöз дорö: юалöмөн, отсöг сетöмөн, корöмөн, донъялöмөн;
- сёрнитны вежавидзöмөн, вöдитчыны стöча лöсялан кывъясöн;
- юксыны аслас мöвпьясöн вомгора и гижан сёрниын;
- кужны колана дырйи веськöдны, стöчмöдны ассьыс кывкöртöдъяссö.

Велöдан предметлы лöсялана удж сикасьяс (предметные УУД).

5-öд класс помалысьлөн лоас позянлун бура вöчны татшöм уджъяс, удж сикасьяс:

а) «Лексика да фразеология» юкöнысь:

- гöгöрвоны кывлысь лексическöй вежöртассö: вуджан али веськыд; öти али уна вежöртаса;
- вомгора да гижöда сёрниын вöдитчыны синонимъясöн, антонимъясöн, омонимъясöн;
- торйöдны сёрнисикас кыв литературнöй кывйысь;
- висьтавны «лексикография» кывлысь вежöртассö;
- вöдитчыны кывкудъясöн.

б) «Фонетика, графика да орфография» юкöнысь:

- тöдны грамматика юкөнъяслысь нимъяссö; вежöртассö;
- тöдны анбур, шыпасъяслысь пöрадок, анбурлысь

коланлунсö;шыпасъяс гижанногсö;

– колана ногөн шуавны чорыд да небыд согласнöйяс, аффрикатаяс, аскодъсысь согласнöй шыяса кывъяс;

– гижöдын пасйыны став сёрни шысö; öти шы (аффриката) кык шыпасöн: **дз, дж, тш**; кык шы öти шыпасöн: **е, ё, ю, я**.

– гижöдын петкöдлыны согласнöйяслысь небыдлунсöь пасöн, **е, ё, ю, я, и** шыпасъясöн;

– гижны правилöяс серти **и** да **и**, **э** да **е** шыпасъяс кывъяс;

– тöдны**дз-дж, тш-ч** парнöй согласнöйяс бöрын гласнöйяслысь гижанног правилöяс;

– гижныöшыбкаястöг **ъ, ь** торйöдан пасъяс кывъяс;

– тöдны**-тч-, -дч-, -чч-; в-л; г-дь; к-ть** гижанног правилöяс, подуласьны гижöдын;

– литературнöй кыв нормаяс серти вöдитчыны **в-л, к-ть, г-дь, ть-йт, дь-йд** согласнöй шыясöн;

– коланаинö кыввуж бöрын сувтöдн**ый, к, м**, тсодтысян согласнöйяс;

– юклыны кывъяс слогъяс вылö, вуджöдны öти визъысь мöдö, тöдны коми кывйын ударение йылысь;

– гöгöрвоöдны кывлысь гижанногсö, подулавны даöшыбкатöг гижны сложнöй кывъяс: öтлаын, визьтор пыр;

– аддзыны кывъясъсь орфограммаяс, орфограмма торкалöмъяс да веськöдны найöс;

– гижны диктант (колана мында орфограммаöн да пунктуация пасъясöн);

– видлавны кывъяс фонетика, графика да орфография боксянь.

в) «Кыв артмöм» юкöнысь:

– видлавны кывсöтэчас (состав) серти, артманног серти: пасйыны кыввуж, суффиксъяс; приставка;

– тöдмавны кыв артмöданногъяс да сикасъяс;

– торйöдны форма артмöдан, кыв артмöдан, кыв вежлалан суффиксъяс.

– гөгөрвоодны кивлысь артманногсö: киввужъясысь, кивдiнысь да кив-
вужйысь, кивдiнъясысь.

г)«Синтаксис» юкöнысь:

– тöдны да гөгөрвоодны «синтаксис» кивлысь вежöртассö;

– видлавны *кывтэчас* кывтэчасъяс, сувтöдны йитчысь кивсö колана
формаö;аддзыны кывтэчасъяс сёрникузяысь;

– тöдны *сёрникузяслысь* медшөр признаксö, артмöмсö; тöдмавны
сёрникузя тэчассö подув лыд сертиыс (прöстöй, сложнöй), висьталан мог
серти (юёртана, юалана, чуксалана), шуанног серти (горöдана да абү
горöдана); гижигөн сувтöдны помас пунктуация пасъяс (чут, юалан пас,
горöдан пас);

– торйöдны *прöстöй сёрникузя* кывтэчасысь, сложнöй сёрникузяысь;

– торйöдны *паськөдöм да абү паськөдöм (паськөдтöм)* сёрникузя,
аддзыны да тöдмавны найöс текстъясысь; тöдчöдны сёрникузя подувсö,
аддзыны содтанаюкөдъяс, тöдны налысь сикасыассö: содтанпас, тöдчöданпас,
ногапас; тöдныötсяма юкөдъяса да на дырйи öтувтан кивъяса
сёрникузясыылысь;

– тöдны*шыöдчöм* йылысь, кызди грамматика боксянь йитчитöм кыв
(кывтэчас) йылысь; вöдитчыны сёрниын да гижöдын шыöдчöма
сёрникузясөн;

– аддзыны*текстысьвеськыд сёрниа* сёрникузяс, тöдчöдны налысь
признакъяссö; тöдны веськыд сёрни дырйи пунктуация пасъяс сувтöдан
правилöяс да вöдитчыны наён гижигөн; кужны веськыд сёрни бергöдны
косвеннöйö; вöдитчыны веськыд да косвеннöй сёрниа сёрникузясөн,
пыртны найöс сёрниö;

– тöдны*сложнöй сёрникузяслысь*признакъяссö, артманногсö;аддзыны
сложнöй сёрникузяс художествоа текстысь либö лöсьöдны ашшöра, пыртны
найöс гижöда уджъясö;

д) «Пунктуация» юкӧнысь:

– тӧдны «пунктуация» кывлысь вежӧртассӧ; вомгора да гижӧд сёрниын пунктуация пасъяслысь коланлунсӧ, тӧдчанлунсӧ; пунктуация правилӧяслысь системасӧ;

– тӧдны ӧти да кык пасӧн петкӧдлӧм пунктуация пасъяс йылысь (. , ? ! – «» : ;) да кор найӧс колӧ пуктыны сёрникузяын;

– сувтӧдны пунктуация пасъяс прӧстӧй сёрникузяын;

– сувтӧдны пунктуация пасъяс прӧстӧй сьӧктӧдӧм сёрникузяын;

– сувтӧдны пунктуация пасъяс сложнӧй сёрникузясын;

– сувтӧдны пунктуация пасъяс веськыд сёрниа сёрникузясын, морта-морт сёрниа сёрникузясын.

е) «Стилистика» юкӧнысь:

– тӧдны «стилистика» кывлысь вежӧртассӧ; коми кыв стилистикалысь тӧдчанлунсӧ;

– гӧгӧрвоӧдны йӧз кост сёрни да гижӧд стильяслысь торъялӧмсӧ; лӧсьӧдны литературнӧй кыв нормаяс вылӧ мыджсьӧмӧн уна сикас стилия гижӧдъяс.

6-ӧд класс помалысьлӧн лоас позянлун бура вӧчны татшӧм уджъяс, удж сикасьяс:

а) «Лексика да фразеология» юкӧнысь:

– гӧгӧрвоны кывлысь лексическӧй вежӧртассӧ: вуджан али веськыд; ӧти али уна вежӧртаса;

– вомгора да гижӧда сёрниын вӧдитчыны синонимъясӧн, антонимъясӧн, омонимъясӧн;

– торйӧдны сёрнисикас кыв литературнӧй кывйысь;

– тӧдмавны: быдӧнлы гӧгӧрвоана кыв али профессиональнӧй кыв, термин; важмӧм кывъяс али выльӧн артмӧм кывъяс (неологизмъяс);

– гөгөрвоодны зумыд кывтэчасьяслысь (фразеологизмьяслысь) вежөртассö;

– висьтавыны «лексикография» кывлысь вежөртассö;

– вөдитчыны орфография, эпитет, синонимьяс, антонимьяс; комиа-роча, роча-комиа, фразеологическөй, сёрнисикасьяслөн; этимологическөй кывкудьясөн.

.

б) «**Кыв артмөм**» юкөнысь:

– видлавны кывсөтэчас (состав) серти, артманног серти: пасйыны кыввуж, суффиксьяс; приставка;

– төдмавыны кыв артмөданногьяс да сикасьяс;

– торйөдны форма артмөдан, кыв артмөдан, кыв вежлалан суффиксьяс.

– гөгөрвоодны кывлысь артманногсö: кыввужъясысь, кывдінысь да кыв-вужйысь, кывдінъясысь.

в) «**Морфология да орфография**» юкөнысь торйөдны кывсикасьяс, төдны нимьяссö, төдчанлунсö, гөгөрвоны да висьтавыны вежөртассö, морфология признакьяс, синтаксисын төдчанлун, а сідзжө:

– төдны да гөгөрвоодны «морфология» кывлысь вежөртассö;

– видлавны кывсикасьяс морфология да орфография боксянь;

– *эмакывлысь* торйөдны ловъя да ловтөм предметьяс, аснима да абу аснима эмакывьяс; төдмавыны лыд, вежлөг, морт формаяс; гижны кывбөрьяс эмакывьяскөд (торйөн);

– *кывбердлысь* төдчөдны вежөртассö, торйөдны качественнөй да относительнөй кывбердьяс, кывбердлысь өткодялан тшупөдьяс; төдчөдны кывбердлысь артманногсö: кыввуж, суффиксьяс; кутшөм кывсикасысь артмөма; гөгөрвоодны сложнөй кывбердьяслысь гижанногсö; вөдитчыны кывбердьясөн сёрникузясын төдчөданпас да юөрпас пыдди; төдны кывбердлысь төдчанлунсö серпаса литератураын;

– *лыдакыв* торйөдны мукөд кывсикасьясысь; төдны тэчас серти лыдакывьяслысь артмөм: прөстөй, сложнөй, тэчас; вежөртас серти: лыда,

собирательной, пöрадoк петкöдлысь; ылыс да юкöна лыдакывъясшуны коми ног: 1 да 1/2 тупöсь нянь, 0,5 лун (*тупöсьöн-джынийöн, лун джын*); тöдныгижанногсö сложной лыдакывъяслысь, кадпасъяслысь; вöдитчыны гижöдын став сикаса лыдакывъясöн;

– *нимвежтаслысь* тöдны сикасьяс, тöдмавны вежлöг формаяс; вöдитчыны сёрниын и гижöдын нимвежтасъясöн литературной кыв нормаяс серти; тöдны нимвежтасъяслысь гижанног.

г) **«Стилистика»** юкöнысь:

– тöдны «стилистика» кывлысь вежöртассö; коми кыв стилистикалысь тöдчанлунсö;

– тöдмавны стиль боксянь гижöдъяс: сёрнитан, публицистика, научной, делöвой, художественной – да тöдчöдны налысьпризнакъяс.

7-öд класс помалысьлöн лоас позянлун бура вöчны татшöм уджъяс, удж сикасьяс:

а) **«Кыв артмöм»** юкöнысь:

– видлавны кывсöтэчас (состав) серти, артманног серти: пасйыны кыввуж, суффиксьяс; приставка;

– тöдмавны кыв артмöданногъяс да сикасьяс;

– торйöдны форма артмöдан, кыв артмöдан, кыв вежлалан суффиксьяс.

– гöгөрвоöдны кывлысь артманногсö: кыввужъясысь, кывдiнысь да кыв-вужйысь, кывдiнъясысь.

б) **«Морфология да орфография»** юкöнысьторйöдны кывсикасьяс,

– тöдны *кадакывлысь* кывпод форма; кадакывлысь наклонениеяс: юöртана, тшöктана; тöдмавныкадакывлысь морт лыд, кад(öнiя, локтан, 1-ой колян кад, 2-öд колян кад); торйöднывуджан да вуджтöм кадакывъяс;звукoпoдpажaтeльнoй дa изoбpазитeльнoй кадакывъяс; тöдны -мунны, -видзны, -вартны, -кывны, -керны суффиксьясöн кадакывлысь

артмөмсö да гижанногсö; вöдитчыны кадакывлөн када формаясөн, действие муанног петкöдлысь кадакывъясөн (дыр муан, унаысь овлан, öдйö муан): **-ышт, -лывл, -ывл, -ав (-ал), -л-, (-лы-);**тöдны кадакывлысьтöдчанлунсö серпаса литератураын;вöдитчыны кадакывъясөн устнöй да гижан сёрниын;

– тöдныкадакывлысь аслыссикас формаяс – *шөркыв да ногакыв*; налысь артмөмсö; шөркыв артмöдысь суффиксяс: *-ысь, -öм, -том, -ан (-ян), (-ана);*ногакыв артмöдысь суффиксяс: *-иг (-ig), - игөн (-igөн), -мөн, -öмөн;*аддзыны шөркывсö да ногакывсö сёрникузяысь, вöдитчыны гижöдын, сёрниын;

– торйöдны*кадакывберд* мукöд кывсикасьясысь;тöдны кадакывбердлысь сикасьяс, висътавыны юалöмъяс отсöгөн сикассö;öткодьялан тшупöдьяссö, артманногсö да гижанногсö; вöдитчыны кадакывбердъясөн сёрниын и гижöдын;

– тöдны *состояние петкöдлысь кывъяслысь* вежöртассö да синтаксисын налысь тöдчанлунсö;вöдитчыны состояние петкöдлысь кывъясөн гижöдын, сёрниын;

– тöдны *отсаян кывсикасьяслысь* коми сёрниын да гижöдын коланлунсö да тöдчанлунсö;тöдмавыны найöс вежöртас сертиыс да колана ногөн гижны ашшөр кывсикасьяскöд; вöдитчынысёрниын, гижöдын кывбöръясөн, кывйитöдъясөн,кывторъясөн; тöдны кывйитöдъяслысь чукöръяс: сочинительнöй да подчинительнöй. Сочинительнöй кывйитöдъяс: йитана (*да, и, дай. ни*), торйöдана (*нисьö, -нисьö,либö, али,то, -то*), паныда (*а, но, да (но пыдди)*); тöдныкывйитöдъяслысь гижанногсö. Öтлаын: *зато, быттьöкö*; торйөн:*сы вöсна мый, сы понда мый; не то*; тöдныкывторъяслысь гижанног;

– торйöдны *междометие*мукöд кывсикасьясысь; лыддöвыны междометиеа сёрникузяяс; тöдны междометие торйöдан пасьяс.

8-öд класс помалысьлөн лоас позянлун бура вöчны татшöм уджъяие

а)«Синтаксис» юкёнысь:

– тōдны да гōгōрвоōдны «синтаксис» кывлысь вежōртассō;

– видлавны *кывтэчас* да сёрникузя синтаксис боксянь;

–торйōдны ***кывтэчас*** кывйысь, сёрникузяысь, гōгōрвоōдны торъялōмсō;
индыны кывтэчасса кывъяс костысь йитōдсō: *веськōдлōм, сибōдчōм*;
индыны сюрōса да йитчысь кывъяссō;артмōдны кывтэчасъяс, сувтōдны
йитчысь кывсō колана формаō;адзыны кывтэчасъяс сёрникузяысь;

– тōдны *сёрникузяяслысь* медшōр признаксō, артмōмсō; тōдмавны
сёрникузя тэчассō подув лыд сертиыс (прōстōй, сложнōй), висьталан мог
серти (юōртана, юалана, чуксалана), шуанног серти (горōдана да абу
горōдана); гижигōн сувтōдны помас пунктуация пасъяс (чут, юалан пас,
горōдан пас);

– торйōдны ***прōстōй сёрникузя*** кывтэчасысь, сложнōй сёрникузяысь;
тōдны признакъяс кык сюрōса да ōти сюрōса прōстōй сёрникузяяслысь;
адзынысёрникузяысь сюрōса юкōдъяс, тōдны налысь
тōдчанлунсō;тōдмавны юōрпассерти сикассō да гōгōрвоōдны
артмōмсō(прōстōй, составнōй юōрпаса либō нима);тōдны подувпас да юōрпас
костын тире сувтōдōм; вōдитчыны ōти сюрōса сёрникузяясōн сёрниын да
гижōдын;индыны художества гижōдъясысь татшōм сёрникузяяссō,
тōдчōдны коланлунсō;

– торйōдны *паськōдōм да абу паськōдōм (паськōдтōм)* сёрникузя,
адзыны да тōдмавны найōс текстъясысь; тōдчōдны сёрникузя подувсō,
адзыны содтанаюкōдъяс, тōдны налысь сикасьяссō: содтанпас, тōдчōданпас,
ногапас; тōдныōтсяма юкōдъяса да на дырйи ōтутван кывъяса сёрникузяяс
йылысь; гōгōрвоны да торйōдны ōтсяма да абу ōтсяма тōдчōданпасъяс;
тōдны пыртана кывъяс, тэчасъяс, сёрникузяяс йылысь да адзыны найōс
сёрникузяысь, текстысь, вōдитчыны сёрниын да гижōдын татшōм
сёрникузяясōн, тōдны налысь тōдчанлунсō художества текстъясын;

– тōдны*шыōдчōм* йылысь, кызди грамматика боксянь йитчытōм кыв

(кывтэчас) йылысь; вöдитчыны сёрниын да гижöдын шыöдчöма сёрникузясöн;

– аддзынытекстысь*веськыд сёрниа* сёрникузяс, тöдчöдны налысь признакъяссö; тöдны *веськыд сёрни дырйи* пунктуация пасьяс сувтöдан правилöяс да вöдитчыны наöн гижигöн; кужны *веськыд сёрни бергöдны* косвеннöйö; вöдитчыны *веськыд да косвеннöй сёрниа* сёрникузясöн, пыртны найöс сёрниö;

– тöдны*сложнöй сёрникузяслысь* признакъяссö, артманногсö;

б) «Пунктуация» юкöнысь:

– тöдны «*пунктуация*» кывлысь вежöртассö; вомгора да гижöд сёрниын пунктуация пасьяслысь коланлунсö, тöдчанлунсö; пунктуация правилöяслысь системасö;

– тöдны öти да кык пасöн петкöдлöм пунктуация пасьяс йылысь (. , ? ! – «» : ;) да кор найöс колö пуктыны сёрникузяын;

– сувтöдны пунктуация пасьяс прöстöй сёрникузяын;

– сувтöдны пунктуация пасьяс прöстöй сьöктöдöм сёрникузяын;

– сувтöдны пунктуация пасьяс сложнöй сёрникузясын;

– сувтöдны пунктуация пасьяс *веськыд сёрниа* сёрникузясын, цитатаяса дырйи, морта-морт сёрниа сёрникузясын.

в) «Стилистика» юкöнысь:

– тöдны «*стилистика*» кывлысь вежöртассö; коми кыв стилистикалысь тöдчанлунсö;

– тöдмавны стиль боксянь гижöдьяс: сёрнитан, публицистика, научнöй, делöвöй, художественнöй – да тöдчöдны налысь признакъяс; торйöдны стильяс да жанрьяс серти гижöдьяс: шыöдчöм (заявление), характеристика, дöверенносът, учебник, юöртöм, доклад, отзыв, очерк, репортаж; лöсьöдны разнöй стильяслы лöсялана гижöдьяс; гөгöрвоöдны йöз кост сёрни да гижöд стильяслысь торьялöмсö; лöсьöдны литературнöй кыв нормаяс вылö мыджсьöмөн уна сикас стилия гижöдьяс; тöдны гижöд стиль сöвмöмлысь

тшупӧдъяс.

9-ӧд класс (подув школа) помалысьлӧн лоас позянлун бура вӧчны татшӧм уджъяс, удж сикасьяс:

а) «Лексика да фразеология» юкӧнысь:

– гӧгӧрвоны кывлысь лексическӧй вежӧртассӧ: вуджан али веськыд; ӧти али уна вежӧртаса;

– вомгора да гижӧда сёрниын вӧдитчыны синонимъясӧн, антонимъясӧн, омонимъясӧн;

– торйӧдны сёрнисикас кыв литературнӧй кывйысь;

– тӧдмавны: быдӧнлы гӧгӧрвоана кыв али профессиональнӧй кыв, термин; важмӧм кывъяс али выльӧн артмӧм кывъяс (неологизмъяс);

– гӧгӧрвоӧдны зумыд кывтэчасьяслысь (фразеологизмъяслысь) вежӧртассӧ;

– висьтавны «лексикография» кывлысь вежӧртассӧ;

– вӧдитчыны орфография, эпитет, синонимъяс, антонимъяс; комиа-роча, роча-комиа, фразеологическӧй, сёрнисикасьяслӧн; этимологическӧй кывкудъясӧн.

б) «Фонетика, графика да орфография» юкӧнысь:

– тӧдны грамматика юкӧнъяслысь нимьясӧ; вежӧртассӧ;

– тӧдны анбур, шыпасьяслысь пӧрадок, анбурлысь коланлунсӧ; шыпасьяс гижанногсӧ;

– колана ногӧн шуавны чорыд да небыд согласнӧйяс, аффрикатаяс, аскодьясьысь согласнӧй шыяса кывъяс;

– гижӧдын пасйыны став сёрни шысӧ; ӧти шы (аффриката) кык шыпасӧн: **дз, дж, тш**; кык шы ӧти шыпасӧн: **е, ё, ю, я**.

– гижӧдын петкӧдлыны согласнӧйяслысь небыдлунсӧ пасӧн, **е, ё, ю, я, и** шыпасьясӧн;

– гижны правилӧяс серти **і** да **и**, **э** да **е** шыпасьяса кывъяс;

– тӱдныдз-дж, тш-ч парнӱй согласнӱйяс бӱрын гласнӱйяслысь гижанног правилӱяс;

– гижныӱшыбкаястӱг ь, ь торйӱдан пасьяса кывьяс;

– тӱдны-тч-, -дч-, -чч-; в-л; г-дь; к-тьгижанног правилӱяс, подуласьны гижӱдын;

– литературнӱй кыв нормаяс серти вӱдитчыны в-л, к-ть, г-дь, ть-йт, ды-йд согласнӱй шыясӱн;

– коланаинӱ кыввуж бӱрын сувтӱднӱй, к, м, тсодтысян согласнӱйяс;

– юклыны кывьяс слогьяс вылӱ, вуджӱдны ӱти визьысь мӱдӱ, тӱдны коми кывйын ударение йылысь;

– гӱгӱрвоӱдны кывлысь гижанногсӱ, подулавны даӱшыбкатӱг гижны сложнӱй кывьяс: ӱтлаын, визьтор пыр;

– аддзыны кывьясысь орфограммаяс, орфограмма торкалӱмьяс да веськӱдны найӱс;

– гижны диктант (колана мында орфограммаӱн да пунктуация пасьясӱн);

– видлавны кывьяс фонетика, графика да орфография боксянь.

в) «Кыв артмӱм» юкӱнысь:

– видлавны кывсӱтӱчас (состав) серти, артманног серти: пасйыны кыввуж, суффиксяс; приставка;

– тӱдмавыны кыв артмӱданногьяс да сикасяс;

– торйӱдны форма артмӱдан, кыв артмӱдан, кыв вежлалан суффиксяс.

– гӱгӱрвоӱдны кывлысь артманногсӱ: кыввужъясысь, кывдӱнысь да кыв-вужйысь, кывдӱнъясысь.

г) «Морфология да орфография» юкӱнысьторйӱдны кывсикасяс, тӱдны нимьяссӱ, тӱдчанлунсӱ, гӱгӱрвоны да висьтавыны вежӱртассӱ, морфология признакьяс, синтаксисын тӱдчанлун, а сӱдзжӱ:

– тӱдны да гӱгӱрвоӱдны «морфология» кывлысь вежӱртассӱ;

– видлавны кывсикасяс морфология да орфография боксянь;

– *эмакывлысь* торйӱдны ловья да ловтӱм предметьяс, аснима да абу

аснима эмакывьяс; тōдмавны лыд, вежлōг, морт формаяс; гижны кывбōрьяс эмакывьяскōд (торйōн);

– *кывбердлысь* тōдчōдны вежōртассō, торйōдны качественнōй да относительнōй кывбердьяс, кывбердлысь ōткодялан тшупōдьяс; тōдчōдны кывбердлысь артманногсō: кыввуж, суффиксяс; кутшōм кывсикасысь артмōма; гōгōрвоōдны сложнōй кывбердьяслысьгижанногсō; вōдитчыны кывбердьясōн сērникузясынь тōдчōданпас да юōрпас пыдди; тōдны кывбердлысь тōдчанлунсō серпаса литератураын;

– *лыдакыв* торйōдны мукōд кывсикасысь; тōдны тэчас серти лыдакывьяслысь артмōм: прōстōй, сложнōй, тэчас; вежōртас серти: лыда, собирательнōй, пōрадок петкōдлысь; ылыс да юкōна лыдакывьяшуны коми ног: 1 да $1/2$ тупōсь нянь, 0,5 лун (*тупōсьōн-джынийōн*, лун *джын*); тōдныгижанногсō сложнōй лыдакывьяслысь, кадпасьяслысь; вōдитчыны гижōдын став сикаса лыдакывьясōн;

– *нимвежтаслысь* тōдны сикасысь, тōдмавны вежлōг формаяс; вōдитчыны сērниын и гижōдын нимвежтасьясōн литературнōй кыв нормаяс серти; тōдны нимвежтасьяслысь гижанногсō;

– тōдны *кадакывлысь* кывпод форма; кадакывлысь наклонениеяс: юōртана, тшōктана; тōдмавныкадакывлысь морт лыд, кад(ōнiя, локтан, 1-ой колян кад, 2-ōд колян кад); торйōднывуджан да вуджтōм кадакывьяс; звукоподражательнōй да изобразительнōй кадакывьяс; тōдны - **мунны, -видзны, -вартны, -кывны, -керны** суффиксясōн кадакывлысь артмōмсō да гижанногсō; вōдитчыны кадакывлōн када формаясōн, действие муанног петкōдлысь кадакывьясōн (дыр муан, унаысь овлан, ōдйō муан): **-ышт, -лывл, -ывл, -ав (-ал), -л-, (-лы-)**; тōдны кадакывлысьтōдчанлунсō серпаса литератураын; вōдитчыны кадакывьясōн устнōй да гижан сērниын;

– тōдныкадакывлысь аслыссикас формаяс – *шōркыв да ногакыв*; налысь артмōмсō; шōркыв артмōдысь суффиксяс: **-ысь, -ōм, -том, -ан (-ян), (-ана)**; ногакыв артмōдысь суффиксяс: **-иг (-ig), - игōн (-igōн), -мōн, -ōмōн**; аддзыны шōркывсō да ногакывсō сērникузясысь, вōдитчыны гижōдын,

сёрниын;

– торйөдны *кадакывберд* мукөд кывсикасьясось; төдны *кадакывберд* лысь сикасьяс, висътавыны юалөмъяс отсөгөн сикассө; өткодялан тшупөдьяссө, артманногсө да гижанногсө; вөдитчыны *кадакывберд* ясьсөн сёрниын и гижөдын;

– төдны *состояние петкөдлысь кывъяслысь* вежөртассө да синтаксисын налысь төдчанлунсө; вөдитчыны *состояние петкөдлысь кывъясьсөн* гижөдын, сёрниын;

– төдны *отсаян кывсикасьяслысь* коми сёрниын да гижөдын коланлунсө да төдчанлунсө; төдмавыны найөс вежөртас сертиыс да колана ногөн гижны ашөр кывсикасьяскөд; вөдитчыны сёрниын, гижөдын кывбөръясьсөн, кывйитөдьясьсөн, кывторъясьсөн; төдны кывйитөдьяслысь чукөръяс: сочинительной да подчинительной. Сочинительной кывйитөдьяс: йитана (*да, и, дай. ни*), торйөдана (*нисьө, -нисьө, либө, али, то, -то*), паныда (*а, но, да (но пыдди)*); төдны кывйитөдьяслысь гижанногсө. Отлаын: *зато, быттьөкө*; торйөн: *сы вөсна мый, сы понда мый; не то*; төдны кывторъяслысь гижанног;

– торйөдны *междометие* мукөд кывсикасьясось; лыддыны междометиеа сёрникузясь; төдны междометиеяс дырйи пунктуация пасьяс сувтөдөм: запятая либө горөдан пас)

д) «Синтаксис» юкёнысь:

– төдны да гөгөрвоөдны «*синтаксис*» кывлысь вежөртассө;

– видлавыны *кывтэчас* да сёрникузя синтаксис боксянь;

– торйөдны ***кывтэчас*** кывйысь, сёрникузясь, гөгөрвоөдны торъялөмсө; индыны кывтэчасса кывъяс костысь йитөдсө: *веськөдлөм, сибөдчөм*; индыны сюрөса да йитчысь кывьяссө; артмөдны кывтэчасьяс, сувтөдны йитчысь кывсө колана формаө; аддзыны кывтэчасьяс сёрникузясь;

– төдны *сёрникузяслысь* медшөр признаксө, артмөмсө; төдмавыны сёрникузя тэчассө подув лыд сертиыс (прөстой, сложной), висъталан мог серти (юөртана, юалана, чуксалана), шуанног серти (горөдана да абу

горөдана); гижигөн сувтөдны помас пунктуация пасъяс (чут, юалан пас, горөдан пас);

– торйөдны *прөстөй сёрникузя* кывтэчасысь, сложной сёрникузяысь; төдны признакъяс кык сюрөса да өти сюрөса прөстөй сёрникузяыслысь; аддзынысёрникузяысь сюрөса юкөдъяс, төдны налысь төдчанлунсө;төдмавны юөрпассерти сикассө да гөгөрвоөдны артмөмсө(прөстөй, составной юөрпаса либө нима);төдны подуwpас да юөрпас костын тире сувтөдөм; вөдитчыны өти сюрөса сёрникузясөн сёрниын да гижөдын;индыны художествоа гижөдъясысь татшөм сёрникузяыссө, төдчөдны коланлунсө;

– торйөдны *паськөдөм да абу паськөдөм (паськөдтөм)* сёрникузя, аддзыны да төдмавны найөс текстъясысь; төдчөдны сёрникузя подуwpө, аддзыны содтанаюкөдъяс, төдны налысь сикасъяссө: содтанпас, төдчөданпас, ногамас; төдныөтсыма юкөдъяса да на дырйи өтуwтан кывъяса сёрникузяыс йылысь; гөгөрвоны да торйөдны өтсыма да абу өтсыма төдчөданпасъяс; төдны пыртана кывъяс, тэчасъяс, сёрникузяыс йылысь да аддзыны найөс сёрникузяысь, текстысь, вөдитчыны сёрниын да гижөдын татшөм сёрникузясөн, төдны налысь төдчанлунсө художествоа текстъясын;

– төдны*шыөдчөм* йылысь, кызди грамматика боксянь йитчытөм кыв (кывтэчас) йылысь; вөдитчыны сёрниын да гижөдын шыөдчөма сёрникузясөн;

– аддзыны*текстысьвеськыд сёрниа* сёрникузяыс, төдчөдны налысь признакъяссө; төдны веськыд сёрни дырйи пунктуация пасъяс сувтөдан правилөяс да вөдитчыны наөн гижигөн; кужны веськыд сёрни бергөдны косвеннойө; вөдитчыны веськыд да косвенной сёрниа сёрникузясөн, пыртны найөс сёрниө;

– төдны*сложной сёрникузяыслысь* признакъяссө, артманногсө; төдмавны сёрникузя йитөдъяссө да сикасъяссө союзтөмъяслысь, союзъясалысь вежөртас сертиыс: өтвыwтана, паныд сувтөдана, торйөдана; гөгөрвоөдны сёрникузяысысь действие мунөмсө: өта-мөд бөрсаяс, өттшөтш,

торйөдөмөн; аддыны сложной сёрникузаяс художестваа текстсыс либө лөсөдны асшөра, пыртны найөс гижөда уджыасө;

– төдны *сложной сёрникуза* сикасыас: сложносочинённой, сложноподчинённой, союзтөм; индыны признакыассөбыд сложной сёрникузаялысь; төдны йитөдсө да нимыассө;

– төдмавны придаточнойяслысьсикасыас: изъяснительной, определительной, обстоятельственнойяс (када, ина, нога, мог да помка, степень петкөдлысь) условной, уступительной; торйөдны некымын придаточной сложноподчинённой сёрникузаясыс юкөнъяссө, гөгөрвоөдны йитөдьяссө; аддыны сложноподчинённой сёрникузаясхудожестваа гижөдьясысь;

– төдны да гөгөрвоөдны *союзтөм сложной сёрникузаясысь* артманногсө, признакыассө, грамматической подувьяс костысь йитөдьяссө; аддыны союзтөм сложной сёрникузаяс художестваа, публицистика текстясысь; төдны союзтөм сложной сёрникузаясысь литератураын төдчанлунсө; вөдитчыны гижөда уджыасын союзтөм сложной да сложноподчинённой сёрникузаясөн, кыдзи синтаксической синонимьясөн;

– аддыны текстсыс *уна сикас йитөда сложной сёрникузаяс*; гөгөрвоөдны налысь артмөмсө, юкөдьяскостса йитөдьяссө; төдны налысь төдчанлунсө художестваа литератураын.

е) «Пунктуация» юкөнысь:

– төдны «*пунктуация*» кывлысь вежөртассө; вомгора да гижөд сёрниын пунктуация пасьяслысь коланлунсө, төдчанлунсө; пунктуация правилөяслысь системасө;

– төдны өти да кык пасөн петкөдлөм пунктуация пасьяс йылысь (. , ? ! – «» : ;) да кор найөс колө пуктыны сёрникузаяын;

– сувтөдны пунктуация пасьяс прөстой сёрникузаяын;

– сувтөдны пунктуация пасьяс прөстой сьөктөдөм сёрникузаяын;

– сувтөдны пунктуация пасьяс сложной сёрникузаясын: сложносочинённойын, сложноподчинённойын, союзтөмын; уна сикас йитөда

сложной сёрникузясын;

– сувтёдны пунктуация пасьяс веськыд сёрниа сёрникузясын, цитатаяса дырйи, морта-морт сёрниа сёрникузясын.

ж) «**Стилистика**» юкёнысь:

– тёдны «стилистика» кывлысь вежёртассё; коми кыв стилистикалысь тёдчанлунсё;

– тёдмавны стиль боксянь гижёдыас: сёрнитан, публицистика, научной, деловой, художественной – да тёдчёдны налысьпризнакьяс; торйёдны стильяс да жанрьяс серти гижёдыас: шыёдчём (заявление), характеристика, доверенность, учебник, юёртём, доклад, отзыв, очерк, репортаж; лёсьёдны разной стильяслы лёсялана гижёдыас; гёгөрвоёдны йёз кост сёрни да гижёд стильяслысь торьялёмсё; лёсьёдны литературной кыв нормаяс вылё мыджсьёмён уна сикас стилия гижёдыас; тёдны гижёд стиль сёвмёмлысь тшупёды

Содержание

5 класс

Коми кыв – коми мортлӧн чужан кыв.(1 час)
Текст, серни стиль(6 час, на пиын- сёрни сӧвмӧдӧм 1час) : Кыв да сёрни. Коми сёрни. Сёрни этш.
Сёрнисикасьяс.
Текст. Текст сикасьяс. Текст артмӧм. Абзац. План.
Сёрни стильяс.
Синтаксис да пунктуация (15час , на пиын сёрни сӧвмӧдӧм 1час)
Мый велӧдӧ синтаксис? Мый велӧдӧ пунктуация? Кывтэчас.
Сёрникузя. Юӧртана, юалана, чуксалана сёрникузяс да найӧс шуанног. Горӧдана сёрникузяс.
Сёрникузя подув. Сёрникузяын (сюрӧса) да содтан юкӧдъяс. Паськӧдӧм да абу паськӧдӧм сёрникузяс.
Сёрникузяын ӧтсыма юкӧдъяс. Ӑтсыма юкӧдъяс сёрникузя шуанног, гижигӧн пунктуация пасьяс пукталанног. Ӑтсыма юкӧдъяс бердын ӧтвывтан кывьяс.
Шыӧдчӧм. Сёрникузяын шыӧдчӧмлӧн сулалалін. Шыӧдчӧм дырйи пунктуация пасьяс. Шыӧдчӧма сёрникузяс шуанног
Сложной сёрникузя. Прӧстой да сложной сёрникузяс.
Веськыд сёрни. Веськыд сёрниа сёрникузяс. Морта-морт сёрни (диалог).
Лексика (3 час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм 1 час))
Лексика – кывлӧн озырлун.

Уна вежӱртаса кывъяс. Кывкудъяс.
Кывъяслӱн вуджӱдана вежӱртас.
Омонимъяс. Синонимъяс. Антонимъяс. Кывкудъяс.
Сӱрни сӱвмӱдӱм
Фонетика, графика, орфография (16 час, на пиын- контрольной удж-1 час)
Мый велӱдӱны грамматикалӱн <i>фонетика, графика, орфография</i> юкӱнъяс? Сӱрни шыяс. Гора да гортӱм согласнӱйяс. Чорыд да небыд согласнӱйяс. Слог.
Шыпасъяс да шыпас чукӱр. Анбур.
Е, Ё, Ю, Я шыпасъяс. Гижигӱн согласнӱйяслысь небыдлун пасйӱм. Ъ отсӱгӱн согласнӱйяслысь небыдлун пасйӱм. <i>И</i> да <i>І</i> , <i>Э</i> да <i>Е</i> шыпасъяс гижӱм. <i>ДЖ–ДЗ, ТШ–Ч</i> согласнӱйяс бӱрын гласнӱйяс гижӱм. Ъ да Ь – торйӱдан пасъяс
Кыв шӱрын <i>Л–В</i> согласнӱйяслӱн вежласъӱм. Кывъясын сӱрни шыяслӱн вежласъӱм. Шыяс аскодялӱгӱн кывъяс гижанног. Шусъытӱм согласнӱйяса кывъяс гижанног. Орфография кывкуд.
Кыв состав. Кыв артмӱм (18 час, на пиын сӱрни сӱвмӱдӱм-2 час, контрольной удж (промежуточной аттестация)- 1 час)
Кывдӱн. Кыввуж. ӱтвужъя кывъяс. Кыв вежлалан суффиксъяс. Суффиксъяс гижанног. Кыв артмӱдысь суффиксъяс. Форма артмӱдысь суффиксъяс. Орфография кывкуд.

Сложной кивьяс.

Сложной кивьяс гижанног. Отлаын гижан сложной кивьяс. Визь пыр гижан сложной кивьяс. Орфография кивкуд.

Повторение (10ч, на пиын сёрни сөвмөдөм 1 час, контрольной 2 час)

6 класс

Коми кивлөн финн-угор кив семьяын ин. (1 час)

Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (4 час, на пиын сёрни сөвмөдөм- 2 час)

Текст.

Текстлөн медшөр мөвп. Тема. Ним.

Текст сикасьяс.

Текст артмөдөм.

Ичот йорыша текстьяс.

Лексика да фразеология. Лексикография (4 час, на пиын сёрни сөвмөдөм-1 час)

Лексика, фразеология, лексикография – кив велөдан наука юкөнъяс.

Быдёнлы гөгөрвоана кивьяс. Сёрнисикас кивьяс. Уджсикас (профессиональной) кивьяс. Тшөкыда вөдитчан кивьяс. Архаизмьяс. Историзмьяс. Виль кивьяс. Заимствуйтөм кивьяс.

Фразеологизмьяс – зумыд кивтэчасьяс. Фразеологизмьяслөн вуджөдан вежөртас. Фразеологизмьяслөн сёрниын төдчанлун.

Морфология, орфография (25 час, на пиын сёрни сөвмөдөм 4час, контрольной удж- 3 час)

Морфология – грамматика юкөн. Морфология – кивсикасьяслөн вежөртас, налөн артмөм да вежласьом йылысь наука.

Эмакыв

Эмакывлөн вежөртас, морфологияын да синтаксисын петкөдчөм. Аснима да абу

аснима эмакывъяс. Ловъя да ловтӧм эмакывъяс. Эмакывлӧн лыд да вежлӧг серти вежласьӧм. Морта-индана суффиксьяс эмакывъяслӧн вежлӧгасьӧм. Эмакывъяслӧн артмӧм. Эмакывъяс гижанног. Эмакывлӧн сёрниын тӧдчанлун.
Кывберд Кывбердлӧн вежӧртас. Морфологияын да синтаксисын петкӧдчӧм. Качественнӧй да относительнӧй кывбердъяс. Ӧткодялан тшупӧдъяс. Кывбердъяслӧн артмӧм. Тэчас кывбердъяс да найӧс гижанног. Кывбердлӧн эмакыв пыдди мунӧм. Кывбердлӧн текстын тӧдчанлун.
Лыдакыв
Нимвежтас
Повторение(1ч,на пиын контрольной удж- 1час промежуточной аттестация)

7 класс

Кывным олӧ, вежсьӧ, сӧвмӧ.(1 час)
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (5 час)
Текст. Текст сикасьяс. Текстлӧн тема, мог, шӧр мӧвп. Прӧстӧй да сложнӧй план. Наука, публицистика стильяс, налӧн признакъяс.
Морфология, орфография (59час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм-11час, контрольной удж-3час)
Кадакыв Кадакыв кыдз кывсикас: сылӧн вежӧртас, морфология признакъяс, синтаксисын тӧдчанлун. Кывпод – кадакывлӧн вежласьтӧм форма. Кадакывлӧн наклонение. Кадакывлӧн кад, лыд, морт серти вежласьӧм.

Морттөм кадакывъяс. Соссяна кадакывъяс. Вуджана да вуджтөм кадакывъяс. Залог. Кадакывъяслөн артмөм. Действие муанног петкөдлысь суффиксыяс. Звукоподражательнöй да изобразительнöй кадакывъяс. Кыка кадакывъяс. Кадакывъяс гижанног. Кадакывлөн сёрниын коланлун да тöдчанлун.
Шөркыв Ногакыв Шөркыв да ногакыв – кадакывлөн вежласьтөм формаяс. Шөркывлөн да ногакывлөн морфология боксянь вежөртас, синтаксисын тöдчанлун. Шөркыв да ногакыв артманног. Шөркывлөн кывбердысь торъялөм. Ногакывлөн кадакывбердысь торъялөм. Шөркывъяс да ногакывъяс тэчасъяс. Шөркывлөн да ногакывлөн сёрниын коланлун да тöдчанлун. Кужны аддзыны сёрникузяысь, видлавны морфология да синтаксис боксянь
Кадакывберд Кадакывберд – ашшөр вежласьтөм кывсикас. Кадакывбердлөн вежөртас, морфологияын да синтаксисын петкөдчөм. Кадакывбердьяслөн артмөм, суффиксыяс. Вежөртас серти сикасыяс, өткодялан тшупөдыяс. Кадакывбердьяс гижанног. Кадакывбердьяслөн сёрниын да гижöдын коланлун да тöдчанлун.
Состояние петкөдлысь кывъяс
Отсаян кывсикасыяс Отсаян кывсикасыяслөн коланлун да тöдчанлун.
Кывбөръяс Кывбөръяслөн вежөртас серти чукөръяс. Кывбөръяс гижанног. Кывбөръяслөн сёрниын да гижöдын коланлун да тöдчанлун.
Кывйитöдыяс

Кывторъяс
Междомотие
Мӧдпӧвъевтӧм (5 час, на пиын промежуточнӧй аттестация-1 час)

8 класс

Кыв йылысь тӧдӧмлунъяс (1 час) Коми кывлӧн финн-угор кыв семьяын ин: урал подув кывсянь ӧнӧ кадӧдз. Перым кывъяслӧн ӧтувъялун да торъялӧм. Финн-угор кыв туялысьяслӧн коми кыв сӧвмӧдӧмын тӧдчанлун.
Текст. Сӧрни. Сӧрни стильяс (6час, на пиын сӧрни сӧвмӧдӧм-2час) Паськӧдны текст да сӧрни стильяс йылысь йылысь тӧдӧмлун: наука, публицистика, делӧвӧй, йӧзкост сӧрни, художествоа литература кыв. Делӧвӧй стиль: автобиография, корӧм, шыӧдчӧм. Публицистика стиль: репортаж, очерк, газетӧ юӧртӧм. Наука стиль: небӧг донъялӧм, аннотация гижӧм.
Синтаксис да пунктуация.Кывтэчас. Прӧстӧй сӧрникузя (61час, на пиын сӧрни сӧвмӧдӧм- 15час, контрольной удж- 3час, промежуточнӧй аттестация- 1 час)
Синтаксис – грамматика юкӧн. Кывтэчас да сӧрникузя – синтаксисын велӧдантор.
Кывтэчас Кывтэчаслӧн признакъяс. Кывъяслӧн кывтэчасын йитчӧм. Кывтэчаслӧн сикасьяс.
Прӧстӧй сӧрникузя Кывтэчас да сӧрникузя. Сӧрникузялӧн медшӧр признакъяс. Сӧрникузя шуанног.

Сёрникузя сикасьяс висьталан мог да шуанног серти. Горёдана да абу горёдана сёрникузяяс. Соссяна да эскёдана сёрникузяяс.
Кык состава (сюрёса юкёда) прёстой сёрникузяяс. Подувпас да сійёс петкёдлём. Юёрпас. Прёстой кадакывья юёрпас. Составной юёрпас: составной кадакывья юёрпас, составной нима юёрпас. Подувпас да юёрпас костын тире.
Сёрникузяын содтана юкёдыяс. Содтана юкёдыяс йылысь велёдомторсё модпөвьёвтём да паськёдём. Содтанпас (веськыд да косвенной содтанпас).Тёдчёданпас, приложение – тёдчёданпаслён сикас. Ногапас (вежортас серти: ина, када, помка да мог петкёдлысь, нога, степень, мера петкёдлысь). Содтана юкёдыяс кывсикасьясён петкёдлём.
Сёрникузяын кыв арт.
Ёти состава прёстой сёрникузяяс. Ёти состава сёрникузяяс йылысь. Сёрникузя сикасьяс. Юёрпас серти ёти состава сёрникузяяс: тырвыйё морта, стёчмёдтём морта, морттём. Подувпас серти: нима сёрникузя. Сёрникузя-синонимьяс.
Тырмана абу тырмана сёрникузяяс
Ётсыма юкёдыяса сёрникузяяс. Ётсыма юкёдыяс шуанногён да кывйитёдыясён йитём. Кывйитёдыяслён вежортас: ётвывтана, торйёдана, паныд сувтёдана. Ётсыма юкёдыяслён радьяс. Ётсыма юкёдыяс ддорын ётвывтана кывьяс. Ётсыма юкёдыяс костын пунктуация пасьяс. Ётвывтан кывьяс дырйи кыкчута да да визь (тире).

Шыёдчёма, пыртана кывъяса сёрникузяс. Шыёдчём йылысь велөдөмтор мөдпөвъёвтөм. Паськөдөм шыёдчөм. Пыртана кывъяс. Пыртана сёрникузяс. Содтана тэчасъяс. Шыёдчөм, пыртана кывъяс, содтана тэчасъяс дырйи пунктуация пасъяс.
Торйөдөм юкөдъяса сёрникузяс. Торйөдөм йылысь гөгөрвоөдөм. Торйөдөм төдчөданпасъяс: кывбердъяс, шөркывъя тэчасъяс. Торйөдөм приложение. Торйөдөм ногапас. Стöчмöдысь содтанпасъяс торйөдөм.
Веськыд да косвеннöй сёрни. Веськыд сёрни да автор кывъяс. Веськыд сёрниа сёрникузяын пунктуация пасъяс. Косвеннöй сёрни. Цитата. Морта-морт сёрни. Веськыд сёрниа сёрникузялөн синтаксис синонимъяс. Художествоа литератураын веськыд сёрнилөн тöдчанлун. Мөдпөвъёвтөм (2 час)

9 класс

Кыв йылысь тöдöмлунъяс.Коми кыв – Коми Республикаын государственнöй кыв. (3 час)
Синтаксис, пунктуация. Сложнöй сёрникузя (47 час, на пиын сёрни сöвмөдөм-8час, контролнöй удж-4час, промежуточнöй аттестация- 1 час)
Сложнöй сёрникузя йылысь гөгөрвоөдөм.
Сложносочинённöй сёрникузя. «Сочинительнöй кывйитöдъяс» тема мөдпөвъёвтөм.

Кывйитөдөн йитчөм сертиыс сложносочинённой сёрникузялөн вежөртас, артманног да пунктуация пасъяс.
Сложноподчинённой сёрникузя. Сложноподчинённой сёрникузя йылысь.
Придаточной сёрникузя сикасъяс. Изъяснительной, определительной придаточной сёрникузяяс. Обстоятельствва придаточной сёрникузяяс. Придаточнойлөн йитчанног да ин. Сложноподчинённой сёрникузяын пунктация пасъяс.
Некымын придаточнӧя сложноподчинённой сёрникузяяс. Придаточнойяслӧн йитчанног сикасъяс. Некымын придаточнӧя сёрникузяын пунктуация пасъяс.
Союзтӧм сложной сёрникузя. Союзтӧм сложной сёрникузялөн вежөртас, йитчанног, пунктуация пасъяс. ч
Уна сикас йитӧда сложной сёрникузяяс.
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (13 час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм-7час)
«Текст, сёрни, сёрни стильяс» тема серти 5-8 классъясын велӧдӧмтор мӧдпӧвъевтӧм. Стилистика йылысь тӧдӧмлун паськӧдӧм. Гижӧд стильяс. Кывлӧн выразительной позянлунъяс Мӧдпӧвъевтӧм (5 час).

Велөдан темаяс да на сертивелөдчысьён вöчан медтөдчана удж сикасьяс

5 класс

Ставыс 70 час, сы лыдын:төдөмлун-кужөмлун вынсьөдөм– 10 час.;

сёрни сөвмөдөм– 6 час.; донъялан уджъяс вöчөм – 4 час.*

* донъялан уджъяс вöчсьёны темаяс велөдан урокъяс тшөт весьтө.

Велөдан темаяс: мый колö гөгөрвоны да босьтны вежөрас велөдчысьлы	Удж сикасьяс: мый колö кужны да вöчны велөдчысьлы
Коми кыв – коми мортлөн чужан кыв. (1 час)	Төдны, вежөртны чужан кывлысь коми йöз олöмын төдчанлунсö.
Коми сёрни. Текст. Сёрни стильяс (6 час, на пиын сёрни сөвмөдөм-1час)	
Кыв да сёрни. Коми сёрни. Сёрни этш.	Төдны <i>кыв дасёрни</i> кывъяслысь вежөртассö. Торйөдны вомгора да гижөд сёрни, төдны налысь коланлунсö, төдчанлунсö. Кужнынуөдны морта-морт сёрни, сёрнитны тшөтшъяяскөд, верстьökөд.
Сёрнисикасьяс.	Төдны сёрнисикас нимъяслысь артмөм, сёрнисикасьяслысь коланлун, төдчанлун. Төдмавны öткымын сёрнисикас медтөдчана признакъяс сертиыс кывзöм сёрниысь либö лыддьöм текстысь. Төдны сёрнисикас кывкудъяс да кужны вөдитчыны наөн. Велавны сёрнитны да гижны

	литературнӧй кывӧн.
Текст. Текст сикасьяс. Текст артмӧм. Абзац. План.	Тӧдчӧдны текстлысь признакъяс; кывъяс да кывтэчасъяс серти тӧдмавны текст сикас. Видлавныда гӧгӧрвоны текст сюрӧс, восьтыны текстлысь медшӧр мӧвпсӧ, сувтӧдны сюрӧс серти юалӧмъяс, вочавидзны юалӧмъяс вылас. Юклыны текст абзацъяс вылӧ; лӧсьӧдныпростӧй план; висътавны текст сюрӧссӧ дженьдӧдӧмӧн либӧ матӧ текст сертиыс. Лӧсьӧдны-артмӧдны кокныдик текстъяс (текст-юӧртӧм-висъталӧм, текст-мӧвпалӧм, текст-серпас).
Сёрни стильяс.	Торйӧдны научнӧй да художествоа текстъяс признакъяс сертиыс. Видлавны да кужны донъявны кокныдик текстъяс стиль боксянь. Лӧсьӧдны стиль боксянь торъялана текст-серпасъяс.
Синтаксис да пунктуация (15час, ни пиын сёни сӧвмӧдӧм-1час)	
Мый велӧдӧ синтаксис? Мый велӧдӧ пунктуация? Кывтэчас.	Гӧгӧрвоны<i>синтаксис</i> да <i>пунктуация</i> кывъяслысь вежӧртас; сёрни артмӧдӧмын <i>синтаксислысь</i> тӧдчанлунсӧ. Кужны висътавны, мыйӧн торъялӧны: кыв да кывтэчас, кывтэчас да сёрникузя. Торйӧдны сёрникузяысь кывтэчасъяс. адзыны-пасйыны сюрӧс да йитчысь кывъяссӧ; тӧдмавны йитӧс сикассӧ. Тӧдмавны кывтэчасысь кыв формаяссӧ.

	Лёсьöднысхема серти кывтэчас, а кывтэчаслы – схема. Сетöм кывтэчасьяс пыртöмөн лёсьöдны сёрникузяяс, текст.
Сёрникузя. Юöртана, юалана, чуксалана сёрникузяяс да найöс шуанног. Горöдана сёрникузяяс.	Тöдны, мый сійöсёрникузяыс. Кужны аддзыны сёрникузялысь заводитчöмсö да помсö. Тöдмавны сёрникузя сикасьяс висьталан мог да шуанног серти. Кужныпуктыны сёрникузя помын колана пунктуация пасьяс. Кужны артмöдны юöртан, юалан, чуксалан сёрникузяяс. Пыртны татшöм сёрникузяяссö ашшöра лёсьöдан текстьясö.
Сёрникузя подув. Сёрникузяын (сюрöса) да содтан юкöдьяс. Паськöдöм да абу паськöдöм сёрникузяяс.	Тöдны, мый лоö сёрникузя подувнос. Кужны аддзыны, тöдмавны сёрникузяысь подувсö, содтана юкöдьясö. Тöдны да висьтавны содтана юöдьяслысь нимсö, кужны визьнитны колана ногөн. Тöдны паськöдöм да абу паськöдöм сёрникузяяслысь признакьяс. Лёсьöдны сетöм схема серти сёрникузя, и сёрникузялы – схема. Аддзыны, гөгöрвоöдны торъялöмсö нимтан да керан вежлöга эмакывьяслысь.
Сёрникузяын öтсяма юкöдьяс. Öтсяма юкöдьяса сёрникузя шуанног, гижигөн пунктуация пасьяс пукталанног.	Кывны-тöдмавны öтсяма юкöдьяса сёрникузяяс сёрниысь, аддзыны текстысь. Аддзыны сёрникузяысь öтсяма юкöдьяс, тöдмавны сикасьяссö.

Öтсяма юкөдъяс бердын өтвывтан кывъяс.	Синтаксис боксянь сёрникузя видлалігөн өтсяма юкөдъяссö петкөдлыны колана ногөн визьнитөмөн. Лөсьөдны сетөм схема серти сёрникузя да сёрникузялы – схема. Адзыны өтсяма юкөда сёрникузясысь өтвывтан кывъяс. Төдмавны өтвывтан кывъясслысь инсö, кужныгөгөрвоөдны пунктуация пасъясслысь коланлунсö. Вөдитчыны өтсяма юкөдъяса сёрникузясөн творческой уджъяс гижигөн.
Шыөдчөм. Сёрникузяын шыөдчөмлөн сулалалін. Шыөдчөм дырйи пунктуация пасъяс. Шыөдчөма сёрникузяс шуанног	Төдны, мый сійö шыөдчөмыс. Торйөдны шыөдчөмъяс сёрникузяысь: лыддигөн торйөдны гөлөсөн, гижигөн – пунктуация пасъясөн. Лөсьөдны сетөм схема серти шыөдчөм пыртөмөн сёрникузя, и татшөм сёрникузялы – схема. Пыртны шыөдчөмъяса сёрникузяс творческой уджъяс гижигөн.
Сложной сёрникузя. Прөстөй да сложной сёрникузяс.	Төдны, кызди артмө сложной сёрникузя. Кужны орччөдны да гөгөрвоөдны сложной да прөстөй сёрникузяслысь торъялөмсö. Төдмавны сложной сёрникузяс, адзыны налысь подув юкөнъяссö, төдчөдны артманногсö; кужны лыддыны колана шуанногөн; гижигөн пуктыны пунктуация пасъяс.

	Лёсьöдны сетöм схема серти сложнöй сёрникузя, а сёрникузялы – схема. Вöдитчыны сложнöй сёрникузясөн юöртöм (висьт) лёсьöдигөн, гижигөн.
Веськыд сёрни. Веськыд сёрниа сёрникузяс. Морта-морт сёрни (диалог).	Тöдмавны веськыд сёрниа сёрникузяс, морта-морт сёрни (диалог). Аддзыны веськыд сёрниа сёрникузяслысь юкөнъяссö, гөгөрвöдны пунктуация пасьяслысь коланлунсö. Бөрйыны колана шуанног веськыд сёрниа сёрникузяс да диалог лыддигөн. Кужны лёсьöдны схема серти татшöм сёрникузясö, а сёрникузялы – схемасö. Пыртны веськыд сёрниа, морт-морта сёрниа сёрникузяс текстясö (висьт, серпас, мөвпалöм).
Лексика (3 час, на пиын сёрни сöвмöдöм-1 час)	
Лексика – кывлөн озырлун. (2 час) Уна вежöртаса кывъяс. Кывкудъяс.	Гөгөрвоны лексика кывлысь вежöртассö. Аддзыны торъялöмсööти <i>вежöртаса да уна вежöртаса</i> кывъяслысь. Гөгөрвоны, мый кывлөн эм вежöртас, кывлөн овлö грамматическöй форма. Кужны уджавны кывкудъясөн: аддзыны колана кыв; тöдны, мыйпеткöдлöндыженьыд пасйöдъясыс. Кужны висьтавны кывкуд лёсьöдысьяслысь ним-овъяс, кöнi да кор петалöма кывкудыс.
Кывъяслөн вуджöдана вежöртас.	Тöдмавны, кужны гөгөрвöдны (контекст серти) кывйыс вуджан либö абү

	вуджан вежӱртаса. Тӱдны вуджан вежӱртаса кывъяслысь коланлунсӱ да тӱдчанлунсӱ сӱрниын да художествова литератураын. Видлавны художествова тропьяскӱд орчӱдӱмӱн: эпитет, ловзӱдӱм, метафора. Сӱрниын вӱдитчыны вуджан вежӱртаса кывъясӱн.
Омонимьяс. Синонимьяс. Антонимьяс. Кывкудьяс.	Тӱдны <i>омоним, синоним, антоним</i> кывъяслысь вежӱртассӱ. Адззыны синоним, омоним, антоним текстьясысь, гӱгӱрвоӱдны налысь тӱдчанлунсӱ. Сӱрниын вӱдитчыны синонимьясӱн, антонимьясӱн. Лӱсьӱдны велӱдан тема серти ворсӱм (юрпесан), мойд, кывбур. Тӱдны коми кывкудьяс да кужны уджавны наӱн. Тӱдны кывкуд лӱсьӱдысьяслысь ним-овьяс, кор, кӱнӱ йӱзӱдӱмаӱсь кывкудсӱ.
Проекта удж	Вӱчны велӱдӱм тема серти проекта удж. Петкӱдлыны коми грамматика тӱдӱмсӱ, сӱрни этшсӱ, кывворсӱ, удж вӱчан сямсӱ. Кужны кывзыны, донъявны ассьыс да ӱртьясыслысь уджсӱ.
Фонетика, графика, орфография (16 час, на пыын контрольной удж- 1 час)	
Мый велӱдӱны грамматикалӱн <i>фонетика, графика, орфография</i> юкӱнъяс? Сӱрни шыяс. Гора да гортӱм	Тӱдны да висъявны <i>фонетика, графика, орфография</i> терминъяслысь вежӱртассӱ. Кужны гӱгӱрвоӱдны тайӱ юкӱнъяссӱ велӱдӱмлысь коланлунсӱ. Тӱдны согласной да гласной шыяслысь

согласнӱйяс. Чорыд да небыд согласнӱйяс. Слог.	торъялӱмсӱ, артмӱмсӱ, коланлунсӱ. Кужны: торйӱдны гора да гортӱм согласнӱй шыяс, гӱгӱрвоӱдны артманногсӱ; стӱча шуавны согласнӱй (гора-гортӱм, чорыд-небыд) шыяс. Тӱдны гласнӱй шыясслысь слог артмӱдӱгӱн тӱдчанлунсӱ. Тӱдны <i>транскрипция</i> кыв да кужны вӱчны сы серти уджъяс.
Шыпасъяс да шыпас чукӱр. Анбур.	Тӱдны да висътавны, мый сӱйӱ анбурыс, мыйын коланлуныс, тӱдчанлуныс. Ыджыд да ичӱт шыпасъяс. Кужны висътавны анбур. Тӱдны да кужны висътавны коми шыяс да шыпасъясслысь аслыспӱлӱслунсӱ. Гижны кывъяс транскрипцияӱн и мӱдарӱ – транскрипция серти гижны шыпасъясӱн.
Е, Ё, Ю, Я шыпасъяс. Гижигӱн согласнӱйясслысь небыдлун пасйӱм. Ь отсӱгӱн согласнӱйясслысь небыдлун пасйӱм. <i>И</i> да <i>І</i>, <i>Э</i> да <i>Е</i> шыпасъяс гижӱм. <i>ДЖ–ДЗ</i>, <i>ТШ–Ч</i> согласнӱйяс бӱрын гласнӱйяс гижӱм. Ъ да Ъ – торйӱдан пасъяс	Тӱдны да висътавны <i>Е, Ё, Ю, Я</i>, <i>ДЖ–ДЗ</i>, <i>ТШ–Ч</i>, <i>И–І</i> шыпасъясслысь гижигӱн тӱдчанлунсӱ, коланлунсӱ. Кужны торйӱдны чорыд-небыд согласнӱйяс, тӱдны небыдлун пасйысь <i>Е, Ё, Ю, Я, Ъ</i> шыпасъясслысь коланлунсӱ, гижанногсӱ. Тӱдны Ъ да <i>Ь</i> торйӱдан пасъясслысь гижанногсӱ. Тӱдны гижанног правилӱяс, кужны вӱдитчыны наӱн гижан уджъяс вӱчигӱн.
Кыв шӱрын <i>Л–В</i> согласнӱйяслӱн вежласъӱм. Кывъясын сӱрни шыяслӱн	Тӱдны да висътавны <i>Л–В</i> шыпасъясслысь гижигӱн вежласъӱмсӱ. Тӱдны согласнӱй шыяс вежласигӱн, аскодялӱгӱн, шусъытӱм согласнӱя кывъяс

вежласьём. Шыяс аскодялігөн кывъяс гижанног. Шусьытём согласнӧйяса кывъяс гижанног. Орфография кывкуд.	гижанног правилӧяс. Тӧдны гижанног правилӧяс, вӧдитчыны наӧн, аддзыны орфограммаяс. Кужны бура гижны диктант, вӧчны содтӧд уджъяс. Кужны донъявны ассьыс уджсӧ, вӧчны кывкӧртӧдъяс. Вӧдитчыны орфография кывкудӧн. Видлавны кывсӧ фонетика боксянь
Кыв состав. Кыв артмӧм (18час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм-2час, контрольной удж (промежуточной аттестация)- 1 час)	
Кывдін. Кыввуж. Ӧтвужъяс кывъяс. Кыв вежлалан суффиксъяс. Суффиксъяс гижанног. Кыв артмӧдысь суффиксъяс. Форма артмӧдысь суффиксъяс. Орфография кывкуд.	Тӧдны темаяс серти велӧдӧм терминъяс, налысь вежӧртас. Кужны гӧгӧрвоӧдны <i>кыввуж да кывдінлысь</i> торъялӧмсӧ, налысь артмӧмсӧ. Тӧдны суффиксъяслысь тӧдчанлун. Торйӧдны кыввуж да кывдін, кыв вежлалан, кыв артмӧдан, форма артмӧдан суффиксъяс. Кужны лӧсьӧдны кывлы схема и мӧдарӧ – схема серти артмӧдны кыв. Видлавны кывсӧ тэчас (состав) серти да петкӧдлыны колана пасъясӧн.
Сложнӧй кывъяс. Сложнӧй кывъяс гижанног. Ӧтлаын гижан сложнӧй кывъяс. Визь пыр гижан сложнӧй кывъяс. Орфография кывкуд. Повторение (10 час, на пиын	Гӧгӧрвоӧдны <i>сложнӧй кывъяслысь</i> артмӧмсӧ, гижанног серти торъялӧмсӧ. Видлавны сложнӧй кывъяслысь артманногсӧ, тӧдчӧдны гижанногсӧ. Вӧдитчыны орфография кывкудӧн. Петкӧдлыны тема сертибосьтӧм тӧдӧмлун-кужӧмлунсӧгижан уджъяс вӧчигӧн. Видлавны,

сёрни сөвмөдөм-1час, контрольной удж-2час)	веськөдны торксьомъяс, вöчны öшыбкаяс вылын удж.
---	--

6 класс

Ставыс 35 час, сы лыдын:төдөмлун-кужөмлун вынсьөдөм— 1 час.;

сёрни сөвмөдөм— 7 час.; донъялан уджъяс вöчөм — 4 час. *

Велөдан темаяс: мый колö гөгөрвоны да босьтны вежөрас велөдчысьлы	Удж сикасьяс: мый колö кужны да вöчны велөдчысьлы тема сертиыс
Коми кывлөн финн-угор кыв семьяын ин. (1 час)	Төдны финн-угор кывъяс котыр йылысь, коми кывлы медматыс рөдвуж кывъяс йылысь. Кужны корсьны та йылысь содтөд төдөмлун, юксьыны төдөмлуннас.
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (4 час, на пиын сёрни сөвмөдөм-2 час)	
Текст. Текстлөн медшөр мөвп. Тема. Ним.	Төдны , мый сійö текстыс. Видлавны текст сюрөс, восьтыны медшөр мөвпсö, төдчөдны темасö. Төдны паськыд да векни тема йылысь. Кужны нимтыны (пуктыны ним) текст.
Текст сикасьяс. Текст артмөдөм.	Төдны текст сикасьяс: юөртөм, серпас, мөвпалөм; төдны быд текстлысь тэчассö. Төдны текстлысь признакъяс: тема, медшөр мөвп, юрним, абзац, опорной кывъяс. Торйөдны текстысь абзацъяс, төдчөдны налысь темасö, төдмавны йитчөмсö. Төдны текстлысь öтувъялун. Төдны висьтлысь тэчас. Кужны лөсьөдны прөстой план, вела внылөсьөдны

	сложной планьяс. Вочны творческой уджъяс. Петкодчыны классын ашөр уджъясөн, кужны сёрнитны. Кужны видлавны, бурмөдны, донъявны ассьыс да ёртъяслысь уджъяс.
Ичөт йөрыша текстъяс. Серни стильяс	Кужны төдмавны ичөт йөрыша текст сикасъяс. Велөдчыны лөсьөдны ичөт йөрыша текстъяс: письмө, корөм, чолөмалөм, юөртөм да с.в.
Лексика да фразеология. Лексикография (4 час, на пиын сёрни сөвмөдөм-1 час)	
Лексика, фразеология, лексикография – кыв велөдан наука юкөнъяс. Быдөнлы гөгөрвоана кывъяс. Сёрнисикас кывъяс. Уджсикас (профессиональной) кывъяс. Тшөкыда вөдитчан кывъяс. Архаизмъяс. Историзмъяс. Выль кывъяс. Заимствуйтөм кывъяс.	Төдны, кужны висътавны лексика, <i>фразеология, лексикография</i> кывъяслысь вежөртассө. Төдны сёрнисикас кывъяслөн төдчанлун йылысь. Кужны төдмавны быд торъякывлысь төдчанлунсө сёрниын бергалөм сертиыс, лексика боксянь: уджсикас кывъяс, архаизмъяс, историзмъяс, выль да заимствуйтөм кывъяс. Төдны лингвистика кывкудъяс: кыв вежөртас гөгөрвоөдан (төлкөвөй), коми-роч, этимология, синоним, антоним; омоним, сёрнисикас (диалект). Кужны вөдитчыны кывкудъясөн, аддзыны наысь колана гөгөрвоөдөмъяс. Донъявны ассьыс да ёртъяслысь сёрнисө кывъяснас кужөмөн, стөча вөдитчөм сертиыс.

Фразеологизмъяс – зумыд кывтэчасъяс. Фразеологизмъяслөн вуджодан вежөртас. Фразеологизмъяслөн сёрниын тӧдчанлун.	Торйӧдны зумыд кывтэчасмукӧд кывтэчасъяссысь.Вежӧртны, гӧгӧрвоӧдны фразеологизмъясслысь вежӧртассӧ. Вайӧдны синонимъяс. Туявны зумыд кывтэчасъясслысь тӧдчанлунсӧ художествоа литератураын. Кужны пыртны зумыд кывтэчасъяс сёрниӧ, творческой уджъясӧ.
Морфология, орфография (25 час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм-4 час, контрольной удж-1 час)	
Морфология – грамматика юкӧн. Морфология – кывсикасъяслӧн вежӧртас, налӧн артмӧм да вежласьӧм йылысь наука.	Тӧдныморфология кывлысь вежӧртас. Гӧгӧрвоны кывлысь кыз кывсикаслысь грамматикаын тӧдчанлунсӧ. Кужны торйӧдны кывсикасъяс: ашӧра да отсаян. Тӧдмавны кывсикасъяс сёрникузяысь, юалӧмъяс серти тӧдмавны кывлысь грамматика формасӧ.
Эмакыв Эмакывлӧн вежӧртас, морфологияын да синтаксисын петкӧдчӧм. Аснима да абу аснима эмакывъяс. Ловъя да ловтӧм эмакывъяс. Эмакывлӧн лыд да вежлӧг серти вежласьӧм. Морта-индана суффиксъяс эмакывъяслӧн вежлӧгасьӧм. Эмакывъяслӧн артмӧм. Эмакывъяс гижанног. Эмакывлӧн сёрниын тӧдчанлун.	Тӧдны эмакыв кыззи ашӧра кывсикас, торйӧдны мукӧд кывсикасъяссысь. Кужны висътавны эмакывлысь морфология признакъяс: ловъя-ловтӧм, аснима-абу аснима. Тӧдмавны лыд, вежлӧг. Кужны видлавны морта-индана суффикса эмакывъяс морт, лыд, вежлӧг серти. Тӧдны эмакывлысь артманног: суффиксъяс отсӧгӧн, кывъяс ӧтлаӧдӧмӧн, эмакывйӧ мукӧд кывсикасысь вуджӧмӧн. Торйӧдны эмакыв артмӧдан да донъялан суффиксъяс. Тӧдны эмакыв гижанног правилӧяс, кужны подуласьны гижан уджъясын.

	Төдны да гөгөрвоодны эмакывлысь төдчанлунсö синтаксисын. Вөдитчыны вомгора сёрниын и гижöдын эмакывъясöн, эмакыв-синонимъясöн.
Кывберд Кывбердлөн вежөртас. Морфологияын да синтаксисын петкөдчөм. Качественнöй да относительнöй кывбердьяс. Өткодьялан тшупөдьяс. Кывбердьяслөн артмөм. Тэчас кывбердьяс да найöс гижанног. Кывбердлөн эмакыв пыдди мунöм. Кывбердлөн текстын төдчанлун.	Төдны кывберд кызди ашшөра кывсикас, торйөдны мукөд кывсикасьясысь. Кужны төдмавны да висьтавны кывбердлысь морфология признакьяс: качественнöй, относительнöй. Кужны төдмавны да артмөдны кывбердьяслысь өткодьялан тшупөдьяс. Төдны кывбердьяслысь артманног: кывьяс өтлаөдөмөн, кывбердысь да мукөд кывсикасьясысь суффиксьяс отсөгөн, <i>не</i>-да <i>мед</i>-приставкаяс отсөгөн. Босьтны да кутны вежөрас кывбердьяс гижанног правилöяс, подуласьны на вылө гижан уджьяс вөчигөн. Төдны, кужныгөгөрвоодны кывбердлысь синтаксисын петкөдчөмсö. Видлавны кывбердьяслысь художествоа текстьясын коланлунсö да төдчанлунсö. Кужөмөн пыртны кывбердьяс вомгора сёрниö да гижан уджьясö.
Лыдакыв Лыдакывлөн вежөртас, тэчасног серти сикасьяс. Лыд да пöрадок Индысь лыдакывьяс. Лыдакывьяс гижанног	Торйөдны лыдакыв мукөд кывсикасьясысь. Төдны тэчас серти лыдакывьяслысь артмөм: прөстöй, сложнöй, тэчас; вежөртас серти: лыда, собирательнöй, пöрадок петкөдлысь. Велөдчыны шуавны

	комиён ылыса лыд да юкён петкөдлысь лыдакывъяс: 1 да $\frac{1}{2}$ тупось нянь = <i>тупосьён-джынийён</i>; 0,5 лун = лун <i>джын да с.в.</i> <i>Төдныгигжанногсөсложной</i> да тэчасы лыдакывъяслысь, датаяслысь. Велөдчыныпыртны коми лыдакывъяс сёрнийо да гижөдө.
Нимвежтас Нимвежтаслөн вежөртас, сикасьяс. Нимвежтасъяс артманног, гижанног.	Төдны нимвежтаслысь морфология признакъяс да синтаксисын петкөдчөм. Торйөдны нимвежтас мукөд кывсикасысь. Кужны вежлавны нимвежтасъясён нима кывсикасьяс. Төдны нимвежтас сикас нимъяс (өта-мөд бөрся пöрадокыс абу быть), налысь гижанногсө. Кужны торйөдны нимвежтасъяс сикасьяс сертиыс. Төдмавны вынсьөдан-морта да мукөд нимвежтасъяслысь вежлөг формаяс. Төдны нимвежтасъяслысь артманног. Төдны гижанногсө -кө, -сюрө, не-кывторъяса-суффиксъаса нимвежтасъяс-лысь. Вөдитчыны нимвежтасъясён вомгора сёрнийын да гижөдын литературной кыв нормаяс төдөмөн, гижанног правилöяс былö мыджсьөмөн.
Повторение(1час, на пиын промежуточной аттестация -	

1 час)	
--------	--

7 класс, ставыс-70 час, сы лыдын:төдөмлун-кужөмлун вынсьөдөм— 5 час.;
сёрни сөвмөдөм— 11час.; донъялан уджъяс вөчөм — 4 час.*

Велөдан темаяс: мый колө гөгөрвоны да босътны вежөрас велөдчысьлы	Удж сикасьяс: мый колө кужны да вөчны велөдчысьлы тема сертиыс
Кывным олө, вежсьө, сөвмө. (1 час)	Төдны чужан кывлысь финн-угор кывъяскөд матыслунсө да торъялөмсө, быд кывлысь ас кежас сөвмөмсө. Видзны чужан кывлысь сөстөмлунсө, төждысьны сы вөсна. Чукөртны колана материал, лөсьөдны тема сертиыс мөвпалана гижөд.
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (5час)	
Текст. Текст сикасьяс. Текстлөн тема, мог, шөр мөвп. Прөстөй да сложной план. Наука, публицистика стильяс, налөн признакъяс.	Төдны текст признакъяс. Төдмавны текстлысь темасө, шөр мөвпсө, кыпөдөм могъяссө. Төдны текстлысь юкөнъяс, композиция (заводитчөм, шөр юкөн, пом). Кужны лөсьөдны прөстөй да сложной планъяс. Видлавны да донъявны текст сюрөссө лоөмторъяс петкөдлөм-йитчөм сертиыс, лексика да грамматика боксянь. Төдны наука да публицистика стильяс, кужны гөгөрвоөдны налысь торъялөмсө. Лөсьөдны разной текстъяс, наука да публицистика стилия гижөдъяс. Донъявны ассьыс да ёртъяссылысь уджъяс, бырөдны сюрөс серти шыбөльяс, веськөдны лексика да грамматика боксянь

	торксьӧмъяс. Кужны сёрнитны класс водзын.
Морфология, орфография (59час, на пиын сёрни сӧвмӧдӧм- 11 час, контрольной удж-3 час)	
Кадакыв Кадакыв кыз кывсикас: сылӧн вежӧртас, морфология признакъяс, синтаксисын тӧдчанлун. Кывпод — кадакывлӧн вежласьтӧм форма. Кадакывлӧн наклонение. Кадакывлӧн кад, лыд, морт серти вежласьӧм. Морттӧм кадакывъяс. Соссяна кадакывъяс. Вуджана да вуджтӧм кадакывъяс. Залог. Кадакывъяслӧн артмӧм. Действие мунанног петкӧдлысь суффиксьяс. Звукоподражательнӧй да изобразительнӧй кадакывъяс. Кыка кадакывъяс. Кадакывъяс гижанног. Кадакывлӧн сёрниын коланлун да тӧдчанлун.	Торйӧдны кадакыв мукӧд кывсикасысь. Торйӧдны кывпод да морта формаяс. Тӧдны кывпод артмӧдысь <i>—ны, —ыны</i> суффиксьяс. Тӧдны, кужны тӧдмавны юӧртан да тшӧктан наклонениеа формаяс. Кужны вежлавны кадакывъяс морт, кад, лыд серти. Тӧдны соссяна кадакывъяслысь артмӧм да гижанног. Тӧдмавны тшӧктана кадакывъяс, тӧдны налысь тӧдчанлунсӧ. Торйӧдны вуджан да вуджтӧм кадакывъяс, кужны вайӧдны видлӧгъяс, индыны сёрникузяысь. Тӧдны залог формаяс, налысь артмӧм. Гӧгӧрвоӧдны кадакывлысь артмӧм: действиелысь ӧтчид, унаысь либӧ дыр мунӧм петкӧдлысь суффиксьясӧн; изобразительнӧй да звукоподражательнӧй кадакывъяс <i>-мунны, -видзны, -вартны, -</i> <i>кывны, -керны</i>суффиксьясӧн. Тӧдны гижанног правилӧяс, подуласьнына вылӧ гижан уджъяс вӧчигӧн. Тӧдны кадакывлысь тӧдчанлунсӧ

	синтаксисын. Кужны видлавны да индыны кадакывлысь грамматика формаяссö, морфология признакьяссö, синтаксисын петкöдчöмсö. Тöдны кадакывлысь коланлунсö да тöдчанлунсö сёрниын да художествоа литератураын. Видлавны художествоа текст да туявны гижысьыслысь кадакывьясöн вöдитчан кужöмлунсö. Кужöмön вöдитчыны кадакывьясöн, кадакыв-синонимьясöн асшöратворческой уджъясын. Видлавны да донъявны ас да ёртъяслысь уджъяссö.
Шөркыв Ногакыв Шөркыв да ногакыв – кадакывлөн вежласьтöм формаяс. Шөркывлөн да ногакывлөн морфология боксянь вежörtас, синтаксисын тöдчанлун. Шөркыв да ногакыв артманног. Шөркывлөн кывбердысь торъялöм. Ногакывлөн кадакывбердысь торъялöм. Шөркывья да ногакывья тэчасьяс. Шөркывлөн да ногакывлөн	Тöдны кадакывлысь аслыссикас формаяс– <i>шöркыв да ногакыв</i>. Төрйöдны найöсвежörtас да артманног сертиыс. Тöдны шөркыв да ногакыв артмöдысь суффиксяс. Шөркыв артмöдысь суффиксяс: <i>-ысь, -öм, -тöм, -ан (-ян), (-ана)</i>. Ногакыв артмöдысь суффиксяс: <i>-иг (-ig), -игön (-igön), -төг, -мön, -öмön</i>. Гөгөрвоöдны шөркыв да кывберд костысь торъялöмсö, ногакыв да кадакывбердлысь торъялöмсö. Аддзыны шөркывсö да ногакывсö сёрникузяысь, видлавны морфология да

сёрниын коланлун да тӧдчанлун. Кужны аддзыны сёрникузяысь, видлавны морфология да синтаксис боксянь.	синтаксис боксянь. Кужны артмӧдны шӧркывъя да ногакывъя тэчасьяс, пыртны сёрниӧ, гижан уджъясӧ. Кужны вӧдитчыны сёрниын разнӧй вежӧртаса суффиксясӧн артмӧм шӧркывъясӧн да ногакывъясӧн.
Кадакывберд Кадакывберд — асшӧр вежласьтӧм кывсикас. Кадакывбердлӧн вежӧртас, морфологияын да синтаксисын петкӧдчӧм. Кадакывбердъяслӧн артмӧм, суффиксяс. Вежӧртас серти сикасяс, ӧткодялан тшупӧдъяс. Кадакывбердъяс гижанног. Кадакывбердъяслӧн сёрниын да гижӧдын коланлун да тӧдчанлун.	Тӧдны кадакывбердлысь вежӧртас, морфология признакъяс, синтаксисын тӧдчанлун. Торйӧдны <i>кадакывберд</i> мукӧд кывсикасясысь. Тӧдны кадакывбердлысь сикасяс, висътавны юалӧмъяс ӧтсӧгӧн сикаслысь нимсӧ. Тӧдны ӧткодялан тшупӧдъяслысь вежӧртассӧ. Тӧдны кадакывбердлысь артманногсӧ да гижанногсӧ. Видлавны кадакывберд морфология да синтаксис боксянь. Вӧдитчыны кадакывбердъясӧн сёрниын да гижӧдын.
Состояние петкӧдлысь кывъяс	Тӧдны <i>состояние петкӧдлысь кывъяслысь</i> вежӧртассӧ да синтаксисын налысь тӧдчанлунсӧ. Вӧдитчыны состояние петкӧдлысь кывъясӧн гижӧдын, сёрниын.
Отсаян кывсикасяс Отсаян кывсикасяслӧн коланлун да тӧдчанлун.	Кужны торйӧдны отсаян кывсикасяс: кывбӧр, кывйитӧд, кывтор. Тӧдны отсаян кывсикасяслысь гижанногправилӧяс, подуласьнына вылӧ гижигӧн.

	Кужомён вөдитчыныотсаян кывсикасьясён сёрниын да гижёдын.
Кывбörьяс Кывбörьяслөн вежортас серти чукörьяс. Кывбörьяс гижанног. Кывбörьяслөн сёрниын да гижёдын коланлун да тöдчанлун.	Тöдныкывбörьяслысь сёрниын да гижёдын коланлунсö да тöдчанлунсö. Тöдны кывбörьяслысь вежортас серти чукörьяс. Тöдмавны вежортас сертиыс да колана ногөн гижны ашörкывсикасьяскöд.
Кывйитöдьяс	Тöдны кывйитöдьяслысь коланлунсö да тöдчанлунсö. Торйöдны мукöд отсаян кывсикасысь. Тöдны: сочинительнöй кывйитöдьяс: йитана (<i>да, и, дай. ни</i>), торйöдана(<i>нисьö, - нисьö, либö, али, то, -то</i>), паныда (<i>а, но, да</i> (но пыдди)); подчинительнöй кывйитöдьяс: <i>да, мый, сы вöсна мый, кöть, бытьтö, мед.</i>
Кывторьяс	Тöдны кывторьяслысь коланлунсö да тöдчанлунсö. Торйöдны кывтор мукöд кывсикасысь. Тöдны кывторьяслысь вежортас серти сикасьяс, кужомён вөдитчыны вомгора да гижöд сёрниын.
Междометие	Торйöднымеждометие мукöд кывсикасьясысь. Лыддыныколана шуанног бөрйöмөн междометиеа сёрникузяс. Тöдны междометиеас дырйи пунктуация пасьяс сувтöдöм: чутік либö горöдан пас.

Мөдпөвьевтөм (5 час, на пиын промежуточной аттестация-1 час)	Адзыны междометияс текстсь. Пыртны междометияс ашөр творческой уджъясö.
---	---

8 класс

Ставыс 70 час, сы лыдын:төдөмлун-кужөмлун вынсьөдөм–2час.;

сёрни сөвмөдөм– 17 час.; донъялан уджъяс вөчөм – 4 час.*

Велөдан темаяс: мый колö гөгөрвоны да босътны вежөрас велөдчысьлы	Удж сикасьяс: мый колö кужны да вөчны велөдчысьлы тема сертияс
Коми кывлөн финн-угор кыв семьяын ин: урал подув кывсянь öнiя кадөдз. Перым кывъяслөн öтувъялун да торъялөм. Финн-угор кыв туялысьяслөн коми кыв сөвмөдөмын төдчанлун. (1 час)	Төдны перым кывъяслысь вужъяссö. Гөгөрвоөдны сөвман тшупөдъяссö. Төдны комины медматыс кывъя йөз йылысь. Орччөдөмөн видлавны зырян- коми, перым-коми, коми-удмурт кывъяс (кывтэчасъяс, сёрникузяс, нейджыд текстъяс серти). Адзыны өткодьлун да торъялөм. Төдны коми кыв туялысьяслысьнимъяссö, уджъяссö; висътавыны 3-4 учёнöй йылысь. Корсьны тема сертияс содтөд юөртөмъяс, статьяс. Дасьтыны проект (презентация, юөртөм), сёрнитны ёртъяс водзын.
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (бчас, на пиын- сёрни сөвмөдөм- 2час)	
Паськөдны текст да сёрни стильяс йылысь йылысь төдөмлун: наука, публицистика, делөвöй, йөзкост	Төдны сёрни стильяс йылысь: йөзкост сёрни, публистика, наука, делөвöй, художествоа литература кыв. Кужны төдмавыны гижөд стиль.

сёрни, художествоа литература кыв. Делөвöй стиль: автобиография, корöм, шыöдчöм. Публицистика стиль: репортаж, очерк, газетö юöртöм. Наука стиль: небöг донъялöм, аннотация гижöм.	Орчöдöмөн туявны разнöй стилия текстяс, гөгөрвоöдны торъялöмсö. Лöсьöдны разнöй стилия ашшөр текстяс. Тöдны да творческой уджыяс вöчигöнкутчысьнытекст лöсьöдан правилöясö: мунан действиеяс сёрсьён-бöрсьён петкöдлöм, абзацяяс йитлöм, сюрöслөн темалы да шөр мөвплы лöсялöм. Петкöдчыны йöз водзын да сёрнитны ашшөр уджыасөн (юöртöм, висът, доклад, проект да с.в.) Видлавны-бурмöдны ас да ёртъяслысь текстяс кыв боксянь, стиль серти.
Синтаксис да пунктуация. Кывтэчас. Прöстöй сёрникузя (61 час, на пиын сёрни сöвмöдöм- 15 час, контрольной удж- 3час, промежуточной аттестация-1час)	
Синтаксис – грамматика юкөн. Кывтэчас да сёрникузя – синтаксисын велöдантор.	Босьтны вежөрö, кужны гөгөрвоöдны синтаксис кывлысь вежөртассö. Тöдны синтаксис юкөн велöдигөн вöдитчан терминьяс.
Кывтэчас Кывтэчаслөн признакьяс. Кывъяслөн кывтэчасын йитчöм. Кывтэчаслөн сикасьяс.	Тöдны кывтэчаслысь артмöм. Гөгөрвоöдныкывтэчаслысь öтка кывйысь да сёрникузяысь торъялöмсö. Тöдмавны кывтэчасса кывъяс костысь йитöдсö: <i>веськöдлöм, сибöдчöм</i>; индыны сюрöса да йитчысь кывъяссö. Тöдны кывтэчас сикасьяс: кадакывъяяс, нимаяс, кадакывбердаяс. Артмöдны кывтэчасьяс, кужны сувтöдны йитчысь кывсö колана формаö. Кужны

	вөдитчыны сёрниын вежортас серти лөсялан синонима кывтэчасьясөн. Аддзыны кывтэчасьяс сёрникузясысь. Видлавны кывтэчас морфология да синтаксис боксянь.
Прөстөй сёрникузя Кывтэчас да сёрникузя. Сёрникузялөн медшөр признакьяс. Сёрникузя шуанног. Сёрникузя сикасьяс висьталан мог да шуанног серти. Горөдана да абу горөдана сёрникузяс. Соссяна да эскөдана сёрникузяс.	Төдны сёрникузяслысь артмөмсö, медшөр признакьясö. Төдмавны сёрникузяс висьталан мог серти:юөртана, юалана, чуксалана, шуанног серти:горөдана да абу горөдана, соссяна али эскөдана. Торйөдныпрөстөй сёрникузя кывтэчасысь, индыны сёрникузялысь грамматика подув (сюрөса юкөдьяс). Төдны паськөдөм да абу паськөдөм сёрникузяс, гөгөрвоөдны торъялөмсö. Аддзыны прөстөй сёрникузяс текстысь да төдмавны сикасьясö. Төдны сёрникузя помын пунктуация пасьяслысь (чут, юалан пас, горөдан пас) коланлунсö, гижигөнкужны пуктыны колана пасьяс. Кужны лөсьөдны да вөдитчыны сёрниын юөртана, юалана, чуксалана, шуанног серти:горөдана да абу горөдана, соссяна да эскөдана сёрникузясөн.
Кык состава (сюрөса юкөда) прөстөй сёрникузяс. Подувпас да сійөс петкөдлөм. Юөрпас. Прөстөй кадакывъя	Төдны кык состава (сюрөса) прөстөй сёрникузялысь признакьяс. Кужны торйөдны сложной сёрникузясысь. Аддзыны кык состава сёрникузясысь

юөрпас. Составнӧй юөрпас: составнӧй кадакывъя юөрпас, составнӧй нима юөрпас. Подувпас да юөрпас костын тире.	подувпас да юөрпас, гӧгӧрвоӧдны йитчӧмсӧ, видлавны морфология боксянь. Аддзыны да видлавны сёрникузяысь сюрӧса да содтана юкӧдъяс. Тӧдмавны юӧрпаслысь сикассӧ да гӧгӧрвоӧдны артмӧмсӧ(прӧстӧй, составнӧй юӧрпаса либӧ нима). Кужны пуктыны подувпас да юӧрпас костын тире, гӧгӧрвоӧдны сылысь коланлунсӧ. Видлавны кык состава прӧстӧй сёрникузя синтаксис боксянь. Кужны лӧсьӧдны прӧстӧй юӧрпаса, составнӧй юӧрпаса либӧ нима прӧстӧй сёрникузяяс.
Сёрникузяын содтана юкӧдъяс. Содтана юкӧдъяс йылысь велӧдӧмторсӧ мӧдпӧвъёвтӧм да паськӧдӧм. Содтанпас (веськыд да косвеннӧй содтанпас). Тӧдчӧданпас, приложение – тӧдчӧданпаслӧн сикас. Ногапас (вежӧртас серти: ина, када, помка да мог петкӧдлысь, нога, степень, мера петкӧдлысь). Содтана юкӧдъяс кывсикасьясӧн петкӧдлӧм.	Тӧдны паськӧдӧм да абу паськӧдӧм сёрникузяыслысь артмӧмсӧ. Аддзыны-индыны сёрникузяысь подув да содтана юкӧдъяс. Тӧдмавны юалӧм отсӧгӧн содтана юкӧдъяс да кутшӧм кывсикасӧн найӧ петкӧдлысьсӧны. Тӧдмавны содтанпаслысь юӧрпаскӧд йитӧдсӧ. Кужны торйӧдны веськыд да косвеннӧй содтанпасьяс. Тӧдмавны тӧдчӧданпас, приложение. Аддзыны ногапаслысь юӧрпаскӧд йитчӧмсӧ. Тӧдмавны юалӧм отсӧгӧн ногапаслысь сикас да кутшӧм кывсикасӧн петкӧдлӧма. Кужны лӧсьӧдны содтана юкӧдъясӧн паськӧдӧм сёрникузяяс.

Сёрникузяын кыв арт.	Тödны кыв арт йылысь: веськыд, бöра. Тödны , кутшöм юкöдъяс сёрникузяын оз вежны инсö: нимтан вежлöга эмакывйöн петкöдлöм юörпас, тöдчöданпас.
Öти состава прöстöй сёрникузяяс. Öти состава сёрникузяяс йылысь. Сёрникузя сикасьяс. Юörпас серти öти состава сёрникузяяс: тырвыйö морта, стöчмöдтöм морта, морттöм. Подувпас серти: нима сёрникузя. Сёрникузя-синонимьяс.	Тödны кык состава да öти состава сёрникузяяслысь торъялöм. Тödны öти состава сёрникузяасын юörпаслысь да подувпаслысь тöдчанлунсö. Гөгөрвöдны öти состава сёрникузяяслысь артмöмсö. Кужны тöдмавны öти состава сёрникузя сикасьяс: тырвыйö морта, стöчмöдтöм морта, морттöм, нима. Лöсьöдны öти состава сёрникузялы кык состава сёрникузя синонимьяс. Аддзыны текстись öти состава сёрникузяяс. Кужны лöсьöдны öти состава сёрникузяяс, вöдитчыны сёрниын да гижöдын; индыны художествоа гижöдъясысь татшöм сёрникузяассö, тöдчöдны коланлунсö.
Тырмана абу тырмана сёрникузяяс	Тödны абу тырмана сёрникузяяс йылысь да кöнi найö паныдасьлöны. Кужны торйöдны абу тырмана сёрникузяяс öти юкöда сёрникузяасысь.
Öтсяма юкöдъяс сёрникузяяс. Öтсяма юкöдъяс шуанногöн да кывйитöдъясöн йитöм. Кывйитöдъяслөн вежöртас: öтвывтана, торйöдана, паныд	Тödны öтсяма юкöдъяс сёрникузялысь артмöм. Кужнытöдмавны öтсяма юкöд сикасьяс. Гөгөрвоны да торйöдны öтсяма да абу öтсяма тöдчöданпасьяс.

сувтöдана. Öтсяма юкöдъяслөн радъяс. Öтсяма юкöдъяс ддорын öтвывтана кывъяс. Öтсяма юкöдъяс костын пунктуация пасъяс. Öтвывтан кывъяс дырйи кыкчута да да визь (тире).	Тöдны кывйитöдъяслысь йитан вежöртассö: öтвывтан, торйöдан, паныд сувтöдан. Кужны пуктавны öтсяма юкöдъяс костын пунктуация пасъяс. Тöдны öтсяма юкöдъяса да на дырйи öтвывтан кывъяса сёрникузяс йылысь. Кужны пуктавны кыкчута либö тире öтвывтан кывъяс дырйи. Кужны лöсьöдны öтсяма юкöдъяса сёрникузяс, вöдитчыны сёрниын да гижöдын. Видлавны художествоа текстысь öтсяма юкöда сёрникузяс.
Шыöдчöма, пыртана кывъяса сёрникузяс. Шыöдчöм йылысь велöдöмтор мöдпöвъёвтöм. Паськöдöм шыöдчöм. Пыртана кывъяс. Пыртана сёрникузяс. Содтана тэчасъяс. Шыöдчöм, пыртана кывъяс, содтана тэчасъяс дырйи пунктуация пасъяс.	Тöдны сыöктöдöм прöстöй сёрникузяс йылысь. Тöдныпрöстöй сёрникузясын паныдасьлан грамматика боксянь йитчытöм кывъяс да тэчасъяс йылысь. Аддзыны-индыны прöстöйсёрникузясысь шыöдчöмъяс, пыртана кывъяс, пыртана сёрникузяс. Тöдны пыртана кывъяслысь да пыртана сёрникузяслысь торъялöмсö. Тöднысодтана тэчасъяс йылысь. Кужны лыддыны шыöдчöмъяса, пыртана кывъяса да сёрникузяса, содтана тэчасъяса сёрникузяс колана шуанногөн. Кужны йитны сёрникузяс, текст юкөнъяс пыртана кывъяс отсöгөн. Кужны артмöдны шыöдчöмъяса, пыртана

	кывъясa, содтана тэчасъясa сёрникузясa, пыртны найӧс гижан уджъясӧ. Вӧдитчыны сёрниын пыртана кыв-синонимъясӧн. Гижигӧн кужны пуктавны пунктуация пасъяс грамматика боксянь йитчытӧм кывъясa, тэчасъясa прӧстӧй сёрникузясын.
Торйӧдӧм юкӧдъясa сёрникузяс. Торйӧдӧм йылысь гӧгӧрвоӧдӧм. Торйӧдӧм тӧдчӧданпасъяс: кывбердъяс, шӧркывъя тэчасъяс. Торйӧдӧм приложение. Торйӧдӧм ногапас. Стӧчмӧдысь содтанпасъяс торйӧдӧм.	Гӧгӧрвоны, кызди артмӧ сёрникузяын юкӧдъяссӧ торйӧдӧмыс. Тӧдны, кор тӧдчӧданпас лоӧ торйӧдӧм юкӧдӧн, мыйӧн сійӧс петкӧдлысьсӧ. Тӧдны, кор приложение лоӧ торйӧдӧм юкӧдӧн, мыйӧн петкӧдлысьсӧ. Тӧдны, кор ногапас лоӧ торйӧдӧм юкӧдӧн, мыйӧн сійӧс петкӧдлысьсӧ. Тӧдны, кор содтанпас лоӧ торйӧдӧмаӧн, кутшӧм вежӧртасыс, мыйӧн петкӧдлысьсӧ. Кужны аддзыны-индыны сёрникузясысь торйӧдӧм юкӧдъяс, тӧдмавны юкӧд сикасъяссӧ. Кужны вайӧдны торйӧдӧм юкӧдъяслы синтаксис-синонимъяс. Торйӧдӧм да стӧчмӧдысь юкӧдъясa прӧстӧй сёрникузя гижигӧн кужны пуктавны пунктуация пасъяс. Кужны лӧсьӧдны торйӧдӧм да стӧчмӧдысь юкӧдъясa сёрникузяс, пыртны текстъясӧ. Видлавны художествоа текстъяс,

	донъявны торйөдөм да стөчмөдөм юкөдьяса сёрникузяслысь төдчанлунсө.
Веськыд да косвенной сёрни. Веськыд сёрни да автор кывьяс. Веськыд сёрниа сёрникузяын пунктуация пасьяс. Косвенной сёрни. Цитата. Морта-морт сёрни. Веськыд сёрниа сёрникузялөн синтаксис синонимьяс. Художествоа литератураын веськыд сёрнилөн төдчанлун. Мөдпөвъявтөм (2 час)	Төдны веськыд сёрнилысь признакьяс. Адзыны-индыны текстьясысь морта- морт, веськыд сёрниа, цитатаяса сёрникузяс. Төдны веськыд сёрни да цитатаяс дырйи пунктуация пасьяс пукталан правилөяс. Цитатаяса, морта-морт да веськыд сёрниа сёрникузяс гижигөн кужны пуктавыны пунктуация пасьяс. Кужны веськыд сёрни вежны косвеннойөн. Кужны лөсьөдны морта- морт сёрни, веськыд да косвенной сёрниа сёрникузяс да пыртны найөс текстө (висьтө, очеркө). Кужны вөдитчыны цитатаясөн творческой уджъяс гижигөн. Кужны донъявны морта-морт да веськыд сёрнилысь художествоа литератураын төдчанлунсө.

9 класс

Ставыс 68 час, сы лыдын: төдөмлун-кужөмлун вынсьөдөм— 12 час.;

сёрни сөвмөдөм— 9 час.; донъялан уджъяс вөчөм — 4 час.*

Велөдан темаяс: мый колө гөгөрвоны да босьтны вежөрас велөдчысьлы	Удж сикасьяс: мый колө кужны да вөчны велөдчысьлы тема сертиыс
Кыв йылысь төдөмлуньяс. Коми кыв — Коми	Төдныкоми кыв чужөм-сөвмөм йылысь; вежөртөмөн пыдди пуктыныкоми йөзлысь

Республикаын государственной кыв. (3 час)	чужан кывсö, кивны асьсö бать-мам кыв тöдысь да сыöн сёрнитысь мортöн. Тöдны Коми Республикаса оланпöдулö кыв йылысь пыртöм статьяяс. Тöдны да видзы чужан кивлысь аслыспöлöслунсö, сёрни мичмöдан озырлунсö. Дасьтыны темалы лöсялана статья (доклад, презентация) да йöзöдны (классын, газетын, библиотекаын).
Синтаксис, пунктуация. Сложной сёрникузя (47 час, на пиын сёрни сöвмöдöм-8 час, контрольной-4 час, промежуточной аттестация- 1 час)	
Сложной сёрникузя йылысь гöгөрвöдöм.	Тöдны сложной сёрникузялысь артманног. Кужны гöгөрвöдны сложной сёрникузялысь артмöмсö, сы пытшкын прöстöй сёрникузяслысь йитчöмсö: кывйитöд-союзясöн, союзястöг. Кужны торйöдны сложной сёрникузясö артманног сертиыс. Тöдны сложной сёрникузя сикас нимъяс: сложносочинённой, сложноподчинённой, союзтöм.
Сложносочинённой сёрникузя. «Сочинительной кывйитöдъяс» тема мöдпöвъёвтöм. Кывйитöдöн йитчöм сертиыс сложносочинённой сёрникузялөн вежöртас, артманног да пунктуация пасъяс.	Гöгөрвöны сложносочинённой сёрникузялысь артмöмсö. Аддзыны подув юкöдъяс, гöгөрвöны налысь йитчанногсö. Кужныгöгөрвöдны сложносочинённой сёрникузяын прöстöйяслысь йитчöмсö сочинительной кывйитöд вежöртас серти: öтвывтана, паныд сувтöдана, торйöдан.

	Кужны адзыны-индыны сложносочинённой сёрникузясö текстсыь, торйöдны мукöд сёрникузясысь. Сложносочинённой сёрникузялы кужны вайöдны синтаксической синонимьяс. Артмöдны сложносочинённой сёрникузялы (СсС) схема, схема сертиыс – СсС. Кужны колана шуанногöн лыддыны сложносочинённой сёрникузяс. Артмöдны сложносочинённой сёрникузяс, пыртны творческой уджъясö. Видлавны СсС синтаксис боксянь.
Сложноподчинённой сёрникузя. Сложноподчинённой сёрникузя йылысь.	Гөгөрвоны сложноподчинённой сёрникузялысь артманног. Кужны адзыны-индыны сюрöса да придаточной сёрникузясö. Кужны тöдмавны придаточнойлысь сюрöсаыскöд йитчанногсö: кывйитöдөн, либö кывйитöд пыдди мунысь нимвежтасөн, либö кадакывбердөн. Тöдны придаточнойлысь сулаланін: сюрöса юкөн водзын, шöрын, бöрын. Сюрöса сёрникузясянь придаточной дорö кужны сувтöдны юалöм. Тöдны сюрöса да придаточной сёрникузяс костын пунктуация пасьяс пуктöм йылысь. Велöдчыны лöсьöдны сложноподчинённой сёрникузялы графической да линейной схемаяс.

Придаточной сёрникузя сикасьяс. Изъяснительной, определяющей придаточной сёрникузяс. Обстоятельства придаточной сёрникузяс. Придаточнойлөн йитчанног да ин. Сложноподчинённой сёрникузяын пунктуация пасьяс.	Гөгөрвоны сложноподчинённой (СпС) сёрникузялысь артмөмсö, аддзыны-индыны сюрöса да придаточной юкөнъяссö. Кужны юалөмөн тöдмавны да гөгөрвоöдны придаточной сёрникузя сикасьяс: изъяснительной, определяющей, обстоятельственнойяс (када, ина, нога, мог да помка, степень петкöдлысь, условной, уступительной). Тöдчöдны сюрöса дорас придаточнойлысь йитчанногсö, инсö. Кужны артмöдны придаточной (став сикас) сложноподчинённой сёрникузяс, кужөмөн пуктавыны пунктуация пасьяс. Сложноподчинённой сёрникузялы кужны вайöдны синтаксической синонимьяс. Кужны лöсьöдны сложноподчинённой сёрникузяслы графической да линейной схемаяс. Видлавны СпС синтаксис боксянь.
Некымын придаточной сложноподчинённой сёрникузяс. Придаточнойяслөн йитчанног сикасьяс. Некымын придаточной сёрникузяын пунктуация пасьяс.	Кужны торйöдны некымын придаточной сложноподчинённой сёрникузяысь юкөнъяссö, тöдмавны придаточной сикасьяс. Гөгөрвоöдны придаточнойяслысь сюрöсакöд йитöдьяссö, тöдмавны йитöд сикассö: öттшöтш либö сьöрсьөн-бöрсьөн; Кужны гөгөрвоöдны öттшöтш йитчысь

	придаточнойяслысь сикассö: öтсяма да абү öтсяма придаточнойяс. Артмöдны некымын придаточнойя сёрникузяяс, кужöмön пуктавын пунктуация пасьяс. Лöсьöдны некымын придаточнойя сёрникузялы схема, схема серти – сёрникузя. Адзыны некымын придаточнойя сложноподчинённой сёрникузяяс публицистика текстьясысь, художествоа гижöдьясысь. Видлавын некымын придаточнойя сёрникузяяс синтаксис боксянь.
Союзтöм сложной сёрникузя. Союзтöм сложной сёрникузялön вежöртас, йитчанног, пунктуация пасьяс.	Тöдны, гöгөрвоны да кужны гöгөрвоöднысоюзтöм сложной сёрникузяслысь артманногсö, признакьяссö, грамматической подувьяс костысь йитöдьяссö. Лыддыны союзтöм сложной сёрникузясколана шуанногön. Тöдны союзтöм сложной сёрникузясын пунктуация пасьяс пукталан правилöяс, кужны подуласьнына вылö гижан уджьяс вöчигön. Кужны артмöднысоюзтöм сложной сёрникузяяс, пыртны гижöда уджьясö.Кужны вöдитчыны союзтöм сложной да сложноподчинённой сёрникузясön, кыдзи синтаксической синонимьясön.

	Адзыны союзтөм сложной сёрникузяс художества, публицистика текстьясысь, донъявны налысь төдчанлунсö.
Уна сикас йитöда сложной сёрникузяс.	Тöдны уна сикас йитöда сложной сёрникузяслысь артманногсö. Адзыны, кужны гөгөрвоөдны уна сикас йитöда сложной сёрникузя юкөдьяслысь йитчөмсö, төдчөдны пунктуация пасьяс пукталөмсö. Кужны лөсьөдны уна сикас йитöда сложной сёрникузяс. Тöдны пунктуация пасьяс пукталан правилöяс, подуласьны на вылö гижан уджъяс вöчигөн. Кужны лөсьөдны уна сикас йитöда сложной сёрникузяслысь схемаяс. Адзыны публицистика, художества текстьясысь уна сикас йитöда сложной сёрникузяс, төдчөдны налысь коланлунсö. Кужны видлавны уна сикас йитöда сложной сёрникузяс синтаксис боксянь.
Текст. Сёрни. Сёрни стильяс (13час, на пиын сёрни сөвмөдөм- 7 час)	
«Текст, сёрни, сёрни стильяс» тема серти 5-8 классьясын велөдөмтор мөдпөвъявтөм. Стилистика йылысь төдөмлун паськөдөм. Гижөд стильяс. Кывлөн выразительной позянлуньяс	Тöдны текст йылысь: признакъяс, сикасьяс, артмөданног. Тöдны, гөгөрвоны, кужны висьтавы медшөр признакъяс: мог, тема, шөр мөвп. Тöдны <i>стилистика</i> кывлысь вежөртассö. Тöдны йөзкост сёрни да гижөд стильяслысь признакъяс. Кужны торйөдны гижөд стильяс: научной,

Мӧдпӧвъевтӧм (5 час).	делӧвӧй, публицистика. Тӧдны художествоа кывлысь признакъяс. Тӧдны кывлысь, кыв формаяслысь, кывтэчасьяслысь сёрникузяслысь вынсӧ стиль тӧдчӧдӧмын. Кужны лӧсьӧдны стиль боксянь уна сикас текст. Кужны видлавны ас да ёртъяслысь асшӧра гижӧм творческӧй уджъяс, бырӧдны тырмытӧмторъяс стиль боксянь. Кужны видлавны текстъяс стиль боксянь. Велӧдчыны гижны эссе. Кужны сёрнитны йӧз водзын.
-------------------------------------	---

Учебно-тематическӧй план, 5 класс

№ п\п	темаяс	Час лыд	На пиысь сёрни сӧвмӧдӧм	На пиысь донъялан удж
1.	Коми кыв- коми мортлӧн чужан кыв	1		
2.	Коми серни, текст, серни стильяс	6	1	
3.	Лексика	3	1	
4.	Синтаксис да пунктуация	15	1	
5.	Фонетика, графика, орфография	16		1
6.	Морфология, орфография (кыв состав, кыв артмӧм)	18	2	1 (промежуточной аттестация)
7.	Мӧдпӧвъевтӧм (во заводитчигӧн да во помын)	11	1	2
6.	Ставыс:	70	6	4

Учебно-тематическӱй план, 6 класс

№ п/п	темаяс	Час лыд	На пиысь сёрни сӱвмӱдӱм	На пиысь донъялан удж
1.	Кыв йылысь тӱдӱмлунъяс	1		
2.	Текст. Серни, стиль	4	2	
3.	Лексика, фразеология	4	1	
4.	Морфология да орфография	25	3	3
5.	Мӱдпӱвъявтӱм	1		1(промежут очнӱй аттестация)
6.	Ставыс:	35	6	4

Учебно-тематическӱй план, 7 класс

№ п/п	темаяс	Час лыд	На пиысь сёрни сӱвмӱдӱм	На пиысь донъялан удж
1.	Кыв йылысь тӱдӱмлунъяс	1		
2.	Текст, серни, стиль	5		
3.	Морфология да орфография	59	11	3
4.	Мӱдпӱвъявтӱм	5		1(промежуточ ная аттестация)
5.	Ставыс:	70	11	4

Учебно-тематическӱй план, 8 класс

№ п/п	темаяс	Час лыд	На пиысь сёрни сӱвмӱдӱм	На пиысь донъялан удж
1.	Кыв йылысь тӱдӱмлунъяс	1		
2.	Текст, серни, стиль	6	2	
3.	Синтаксис да пунктуация	61	15	3; 1(промежуточной аттестация)
4.	Мӱдпӱвъявтӱм	2		
5.	Ставыс:	70	17	4

Учебно-тематическӱй план, 9 класс

№ п/п	темаяс	Час лыд	На пиысь сёрни сӱвмӱдӱм	На пиысь донъялан удж
1.	Кыв йылысь тӱдӱм лунъяс	3		
2.	Текст, серни, стиль	13	7	
3.	Синтаксис да пунктуация	47	8	4; 1(промежуточнӱй аттестация)
4.	Мӱдпӱвъявтӱм	5		
5.	Ставыс:	68	15	5